

VUOSISUUNNITELMA toimikausi 2023-2024

Lapsuuden itseisarvo
Ihmisenä kasvaminen
Lapsen oikeudet
Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus
Perheiden monimuotoisuus
Terveellinen ja kestävä elämäntapa

Varhaiskasvatuksen tehtävä

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä.

Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun.

Sisällys

KAJAANI SUUNTAAN TULEVAISUUTEEN KOLMELLA TEEMALLA.....	4
Elinvoima ja osaaminen - Menestyvä kaupunki.....	4
Lapset ja nuoret - Lasten ja nuorten kaupunki.....	4
Kestävä kehitys - Resurssiviisas luontokaupunki	6
LAADUNARVOINTIKYSELYSTÄ NOUSSEET VAHVUUDET JA KEHITTÄMISKOHTEET	7
LAADUNARVOINTIKYSELYSTÄ NOUSSEET YHTEISET KEHITTÄMISKOHTEET.....	9
Suunnitelma huoltajien osallisuuden lisäämiseksi	9
Suunnitelma kiusaamisen ehkäisemisestä ja tiedottamisesta	10
Leikki.....	11
PEDAGOGISEN TOIMINNAN VIITEKEHYS.....	12
Varhaiskasvatuksen arvoperusta.....	13
TIIMISOPIMUS.....	58
Yhteistyösuunnitelma veon kanssa.....	18
Leikki	19
Pedagoginen dokumentointi.....	22
Tunne- ja vuorovaikutustaidot, sekä sensitiivisyys.....	25
Arviointi.....	29
Monilukutaito ja digitaalinen osaaminen	32
LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN	50
AJATTELU JA OPPIMINEN.....	50
KULTTUURINEN OSAAMINEN, VUOROVAIKUTUS JA ILMAISU.....	52
ITSESTÄ HUOLEHTIMINEN JA ARJEN TAIDOT	52
OSALLISTUMINEN JA VAIKUTTAMINEN.....	56

KAJAANI SUUNTA TULEVAISUUTEEN KOLMELLA TEEMALLA

Elinvoima ja osaaminen - Menestyvä kaupunki

"Olemme kiinnostava kaupunki kotimaisille ja ulkomaisille osaajille. Opiskelijat hakeutuvat Kajaaniin."

Mitä tarkoittaa varhaiskasvatuksessa:

- Tarjoamme työ- ja harjoittelupaikkoja varhaiskasvatuksessa
- Varhaiskasvatuspalvelumme ovat joustavia ja vastaavat kysyntään
- Varhaiskasvatus on laadukasta – varhaiskasvatuskunta 2021
- Teemme yhteistyötä eri oppilaitosten kanssa
- Kehitämme ohjausosaamistamme opiskelijoiden suhteen
- Olemme näkyvästi esillä sosiaalisessa mediassa – näkyvyyden ja vetovoiman lisääminen

Näin toimimme:

- Päivitämme opiskelijoiden ohjaajakoulutusta – henkilökunta koulutautuu.
- Otamme vastaan opiskelijoita yliopistosta, ammattikorkeakoulusta, ammattiopistosta; myös ulkopaiikkakuntalaisia.
- TET-nuoret, kesäsetelit, työkokeilu, palkkatyöllistetyt, velvoitetyöllistetyt; Spring House kieliharjoittelijat
- Opiskelijoiden perehdytyksestä on sovittu ryhmissä
- Otamme nuoria vastaan mielellään → positiivinen ajattelu työelämässä; tulevia työntekijöitä
- Päiväkodin Facebook-sivut

Lapset ja nuoret - Lasten ja nuorten kaupunki

"Edistämme lasten ja nuorten turvallisuutta sekä yhteisöllisyyttä. Nuorilla on mielekästä tekemistä. Lasten ja nuorten on hyvä kasvaa Kajaanissa."

Mitä tarkoittaa varhaiskasvatuksessa?:

- Lasten osallisuus ja sen kehittäminen pitkäaikainen painopistealue
- Positiivinen pedagogiikka ja hyvän huomaaminen
- Lapsella oikeus tarvitsemaansa tukeen
- Henkilökunnalla sensitiivinen työote
- Varhaiskasvatuksessa lapsella turvallinen kasvuympäristö, jossa nollatoleranssi kiusaamiselle

Näin toimimme:

- Osallisuus kulkee kaikissa osioissa punaisena lankana havainnoinnin ja dokumentoinnin kautta
- Havainnoidaan lapsia ja kirjataan havainnot erilaisten dokumentointi mahdollisuuksien avulla -> lapsella on oikeus saada kaikkien työntekijöiden havainnot hyvän varhaiskasvatuksen perustaksi. Se mihiin kiinnitän huomioita, se vahvistuu (positiivinen huomiointi)! -> päätetään, mitä havainnoidaan (tavoitteellisuus); havainnoiteihin kirjataan myös positiivisia asioita!!
- Veo yhteistyö
- Kiinnitetään huomiota siihen, mitä, miten ja missä aikuinen puhuu lapselle, huoltajille, työkaverille ja muille yhteistyökumppaneille.
- Tehdään oma kiusaamisen ehkäisemisen suunnitelma -> tehty huoneentaulu ryhmiin laitettavaksi. Löytyy talon Teamista – kansio Kiusaaminen

Kestävä kehitys - Resurssiviisas luontokaupunki

"Käytämme resurssejamme harkitusti, hyvinvointia ja kestäväää kehitystä edistävästi."

Mitä tarkoittaa varhaiskasvatuksessa?

- Kierrätämme tavaroita ja huonekaluja eri yksiköiden/ryhmien välillä
- Pyrimme hankkimaan kestäviä ja korjattavia tavaroita
- Hyödynnämme kierrätys- ja luonnonmateriaalia
- Minimoimme ruokahävikkiä – harjoittelu lasten kanssa
- Kierrätämme yhdessä lasten kanssa
- Käytämme kirjastoa monipuolisesti
- Luonto on yksi oppimisympäristömme
- Hyödynnämme kaupungin eri tiloja toiminnassamme

Näin toimimme:

- Retket monipuoliseen lähiympäristöön; luonto ja kaupunkiympäristö
- Huomioimme kulttuuripäivät (liputuspäivät)
- Lähiympäristön siivouspäivät -> huolehdimme lähiympäristön siisteydestä
- Biojätteen määrään kiinnitetään huomiota ruokailuissa ja asia otetaan keskusteluun aamupiirillä tai lasten kokouksissa —> Annetaan lapsille konkreettisia esimerkkejä, paljonko ruoan tuottaminen on maksanut ja miten jätteet vaikuttavat esim. Ilmaston lämpenemiseen.
- Yhteistyö Eko-Kympin Kurre-oravan kanssa esim. Kierrätysteema
- kierrätysastiat ryhmiin + henkilökunnan taukutiloihin: Jokainen ryhmä miettii itse lähikierrätysastioiden paikat ryhmässä sekä päättää parhaat kierrätysastiat omaan ryhmäänsä. Lasi, metalli, muovi, pullonkeräys ja biojäte kaapin oven taakse. Paperi ja pahvi voi olla esim. pöydän alla. Suositellaan kierrätyshenkisesti kestokasseja tai pahvilaatikoita. Kuvat lähikierrätysastioiden merkitsemiseen löytyvät Teamsista. Lasten kanssa käydään läpi kierrätysastioiden merkitys ja käyttäminen, jotta hekin oppivat lajittelemaan kierrätettävät oikeisiin paikkoihin.

LAADUNARVOINTIKYSELYSTÄ NOUSSEET VAHUUDET JA KEHITTÄMISKOHTEET

Yksikkömme vahvuudet

1. Henkilökunta on ammattitaitoista -> ja toimii myös ammatillisesti
2. Huoltajille välittyy, että lasten toiveet, kiinnostuksen kohteet ja mielipiteet otetaan huomioon lapsen ryhmässä
3. Ilmapiiri on lämmin ja hyväksyvä. Lapset vastaanotetaan ja hyvästellään päivittäin henkilökohtaisesti.
4. Lasten kanssa harjoitellaan vuorovaikutustaitoja ja hyviä tapoja. -> myös aikuiset harjoittelevat vuorovaikutustaitoja

Näin toimimme + tarkennus tiimiin:

1. Osallistumme koulutuksiin ja koulutuksista informoidaan kaikkia. Työnkuvat ovat selvät. Huomioimme ryhmän aikuisten vahvuudet.
2. Lasten toiveita ja mielipiteitä kysytään ja ne kirjataan ylös. Lapsia havainnoidaan ja sieltä saadaan arvokasta tietoa. Vasukeskusteluun kysytään lapsen ja huoltajan ajatuksia. Vasukeskusteluissa kerrotaan, kuinka lasten toiveita, kiinnostuksen kohteita ja mielipiteitä ryhmässä kerätään.
3. Tervehdimme kaikkia – niin lapsia, huoltajia, työkavereita, koulun väkeä, Mamsellin väkeä kuin yhteistyökumppaneita. Tiimissä keskustellaan rakentavasti ryhmän toiminnasta ja miten luodaan lämmin ja hyväksyvä ilmapiiri. Tiedonsiirron päivän tapahtumista ja lapsen asioista tulee toimia ryhmän sisällä - tärkeää tiedottaa viimeisten lasten asioista iltavuoroon jäävälle aikuiselle.
4. Käydään keskusteluja lasten kanssa, kuinka toisten lasten kanssa toimitaan. Aikuinen mallittaa toimintatapoja omalla käyttäytymisellään.

Arviointi

Yksikköemme kehittämiskohteet
<ol style="list-style-type: none">
1.Kiinnitetään huomiota siihen, mitä, miten ja missä aikuinen puhuu lapselle, hooltajille, työ-kaverille ja muille yhteistyökumppaneille.
2.Kaikkia hooltajia tervehditään
3.Ulkoilussa aikuiset sijoittuvat pihalle niin, että voivat tehdä huomioita lasten toiminnasta pihalla -> paikat kirjattu ja esillä eteisissä
4.Aikuiset ovat mukana lasten leikeissä!
5. Pienryhmätoiminta mahdollistaa vuorovaikutuksen lasten kanssa
<p>Näin toimimme + tarkennus tiimiin:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Lapsen kuullen ei puhuta lapsen haastavista asioista hooltajille. Lapsen läsnä ollessa keskitymme positiiviseen palautteeseen. Aikuiset eivät puhu lasten yli asioista eikä lasten asioista lasten kuullen.
• Kaikkia hooltajia tervehditään
• Ryhmissä mietitään mihin aikuiset sijoittuvat ulkoilussa – turvallisuus ja lapsikohtaiset tarpeet huomioiden.
• Ryhmissä mahdollistetaan se, että aikuinen voi olla mukana leikissä eikä sitä keskeytetä - ei riitä, että on paikalla vaan että on oikeasti mukana lasten leikissä!!
• Ryhmät jakavat lapsia pienryhmiin, myös työpariryhmissä.
<p>Arviointi</p>

LAADUNARVIOINTIKYSELYSTÄ NOUSSEET YHTEISET KEHITTÄMISKOHTEET

Suunnitelma huoltajien osallisuuden lisäämiseksi

- **Miten kerätään mielipiteitä/ajatuksia/toiveita, kyselyt, vanhempainillat, ja niin edelleen?**
- **Onko huoltajilla taitoja/osaamista, joita voidaan vakassa hyödyntää?**

Näin toimimme + tarkennus tiimiin

- Vuosisuunnitelma tulee olla esillä huoltajille jokaisessa ryhmässä ja siitä tulee informoida huoltajia. Kerrotaan, että vuosisuunnitelma löytyy päiväkotimme nettisivuilta.
- Vuosisuunnitelman oppimisen alueita tehdään konkreettisesti näkyviksi ryhmissä esim. vasupuun tavoin tai valokuva, jonka alle kirjataan mitä laaja-alaisen osa-alueita esim. retki on sisältänyt. Tästä infoa huoltajille WhatsAppin kautta kuvina!
- Jokainen työntekijä on lukenut talon oman vuosisuunnitelman ja osaa kertoa talon painopistealueista myös huoltajille. Painopistealueet ovat esillä jokaisessa ryhmässä.
- Huoltajille kerrotaan lapsen päivästä ja lapset vastaanotetaan ja hyvästellään henkilökohtaisesti. Ohjeistetaan huoltajia ottamaan itsekin aktiivisesti kontaktia.
- Kaikki aikuiset käyttävät oman ryhmän lapsilla olevia huomioliivejä ulkona -> huoltajat tunnistavat omaan ryhmään kuuluvan työntekijän paremmin ja näin he saavat oman ryhmän työntekijältä tarvittavan tiedon ja voivat jakaa oman asiansa oman ryhmän aikuisen kanssa.
- Huoltajille tehdään kyselyjä syksyn aikana. Lokakuussa 2023 ensimmäinen kysely.
- Vasu-keskustelut

Arviointi

LAADUN ARVIOINNISTA NOUSSEET YHTEISET KEHITTÄMISKOHTEET

Suunnitelma kiusaamisen ehkäisemisestä ja tiedottamisesta:

- **Miten kiusaamista ehkäistään?**
- **Miten toimintatavoista tiedotetaan huoltajia?**
- **Miten ryhmässä esiintyvistä kiusaamistilanteista informoidaan huoltajia?**

Näin toimimme + tarkennus tiimiin

- Lapsille kerrotaan lapsen tason mukaisesti, mitä kiusaaminen on. Tehdään tiedote vanhemmille kiusaamisen ehkäisyn toimintatavoista ja määritellään, mitä kiusaaminen todellisuudessa on. Toimintatavoista kerrotaan myös vanhempainilloissa.
- Opetellaan lasten kanssa vuorovaikutustaitoja sekä tunnetaitoja. Aikuinen toimii mallinäyttäjänä vuorovaikutustaidoissa. Kiusaamista ehkäistään kiinnittämällä huomiota vuorovaikutuksen laatuun, aikuinen läsnä lasten kanssa.
- Ryhmä jaetaan pienryhmiin, jotta **lasten** yksilöllinen huomiointi ja turvallisuus toteutuu.
- Huoltajia kannustetaan keskustelemaan lasten kanssa kaveriasioista (kiusaaminen).
- Puututaan kiusaamistilanteisiin heti ja huoltajille kerrotaan aina tilanteista sekä tilanteiden ratkaisuista. Kaikkia osapuolia informoidaan tapahtuneesta. Huolehditaan, että tieto kiusaamistilanteista tulee aina oman ryhmän aikuiselta.
- Puututaan asioihin syyttämättä eli mietitään, miten tämä asia ratkaistaan lapsen kanssa positii-visen pedagogiikan sekä tunnetaitojen näkökulmasta.
- Jokaisesta ryhmästä tulee löytyä Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnitelma lapsen suo-jaamiseksi väkivallalta, kiusamiselta ja häirinnältä. Ohjeistus tulee kaikkien työntekijöiden lu-kea.
- Kirjataan sähköinen Läheltä piti – lomake, jos kiusaamiseen liittyvästä toiminnasta on tehty huomio.
- Tehty kiusaamisen ehkäisy-suunnitelma ja huoneentaulu ryhmiin esille laitettavaksi. Näin huol-tajat näkevät konkreettisesti suunnitelman pääpiirteet.

Arviointi

LAADUN ARVIOINNISTA NOUSSEET YHTEISET KEHITTÄMISKOHTEET

Leikki

- Miten huomioimme leikin mahdollisuudet, osallisuuden ja inklusion leikissä, aikuisten rooli

Näin toimimme + tarkennus tiimiin

- Aikuiset ovat mukana lasten leikeissä ja havainnoivat tilanteita. Aikuinen mahdollistaa ja rikastuttaa leikkiä. Mahdollistetaan työkaverin osallistuminen leikkiin, ei keskeytetä (puhelin, oven avaus keskeyttää) – annetaan aikaa havainnointiin. Aikuisten itsearviointi painottuu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuteen.
- Havainnoidaan lapsia ja kirjataan havainnot erilaisten dokumentointi mahdollisuuksien avulla -> lapsella on oikeus saada kaikkien työntekijöiden havainnot hyvän varhaiskasvatuksen perustaksi. Se, mihin kiinnitän huomiota, se vahvistuu (positiivinen huomiointi)!
- Mahdollistetaan lapsille leikin mahdollisuus joka päivä
- Silmu leikkiympäristönä-> vuorot Silmuun varattavissa Teamsissa Silmun kansiossa
- Leikkiä tuetaan suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti.
- Tarvittaessa ohjataan lapsi mukaan leikkiin
- Hyödynnetään kaikkia tiloja tasapuolisesti käytännön arjessa leikkiaikana. Tarkastellaan leikkitiloja ja välineitä säännöllisesti ja muokataan lasten tarpeita ja kiinnostuksen kohteita vastaavaksi.
- Ulkoleikkien rikastuttaminen -> aikuisten rooli ulkoilussa
- Kiinnitetään huomiota siihen, mitä, miten ja missä aikuinen puhuu lapselle, huoltajille, työkaverille ja muille yhteistyökumppaneille.
- Kannustetaan lapsia ottamaan erilaiset leikkijät mukaan leikkiin
- Jokaisella lapsella on mahdollisuus olla osallisena yhteisissä leikeissä omien taitojen ja valmiuksien mukaan, tarvittaessa aikuisen tuella.

Arviointi

PEDAGOGISEN TOIMINNAN VIITEKEHYS

Kuva: Opetushallitus

Varhaiskasvatuksen arvoperusta

Lapsuuden itseisarvo

Esimerkkejä miten arvo näkyy toiminnassa:

- Osallisuus huomioidaan jokaisen kohdalla kaikessa
- Kohtaamme jokaisen lapsen yksilöllisesti
- Henkilökunta kiinnittää huomiota siihen, että puhuu lapsista tasa-arvoisesti
- Lasten oman kulttuurin arvostaminen ja kannustamme lapsia luomaan itse omaa kulttuuriaan

Miten arvo näkyy toiminnassamme:

- Lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin on
- Huomioidaan lapsi yksilöllisesti ja ryhmänjäsenenä ja vahvistetaan lapsen itsetuntoa huomioiden lasta positiivisen pedagogiikan keinoin sekä huomio lapsen vahvuuksiin sekä positiivisiin asioihin lapsesta.
- Meillä on lempeät kädet, kiireettömät jalat ja ystävällinen puhe – pysähdytään lapsen äärelle. Havainnoidaan lapsia ja kirjataan havainnot erilaisten dokumentointi mahdollisuuksien avulla -> lapsella on oikeus saada kaikkien työntekijöiden havainnot hyvän varhaiskasvatuksen perustaksi. Se mihin kiinnitän huomioita, se vahvistuu (positiivinen huomiointi)!
- Kiinnitetään huomiota siihen, mitä, miten ja missä aikuinen puhuu lapselle, huoltajille, työkaverille ja muille yhteistyökumppaneille.

Ihmisenä kasvaminen

Esimerkkejä miten arvo näkyy toiminnassa:

- Ryhmän säännöt tehdään yhdessä lasten kanssa ja kuvitetaan
- Kaikkiin kiusaamistilanteisiin puututaan, tilanne käydään läpi ja huoltajia tiedotetaan
- Hyvät käytöstavat – aikuisen esimerkki
- Positiivinen pedagogiikka
- Kaveritaitojen kehittäminen
- Tunnetaitojen vahvistaminen – vuorovaikutusleikkejä
- Auta minua tekemään itse ja tue minua löytämään erilaisia ratkaisuja
- Huomaa hyvä!

Miten arvo näkyy toiminnassamme:

- Hyväksytään erilaisuus ja luodaan kannustava ilmapiiri.
- Arvostetaan ja ollaan aidosti kiinnostuneita toisistamme – vuorovaikutustaidot, tunnetaidot!
- Harjoitellaan hyviä käytöstapoja yhdessä lasten kanssa – kiitos ja ole hyvä kuuluvat meidän kaikkien sanastoon toimiessa lasten ja aikuisten kanssa
- Nollatoleranssi kiusaamiselle, rasismille ja väkivallalle

- Havainnoidaan lapsia ja kirjataan havainnot erilaisten dokumentointi mahdollisuuksien avulla - > lapsella on oikeus saada kaikkien työntekijöiden havainnot hyvän varhaiskasvatuksen perustaksi. Se mihin kiinnitän huomioita, se vahvistuu (positiivinen huomiointi)!
- Kiinnitetään huomiota siihen, mitä, miten ja missä aikuinen puhuu lapselle, huoltajille, työkavereille ja muille yhteistyökumppaneille.

Lapsen oikeudet

Esimerkkejä miten arvo näkyy toiminnassa:

- Lapsen oikeus tulla hyväksytyksi ryhmässä juuri sellaisena kuin on
- Eläminen tässä hetkessä
- Osallisuus
- Turvallisuus: fyysinen, psyykinen, sosiaalinen
- Leikki on lapsen oikeus – leikin havainnointi
- Aikuinen edistää leikkiä muokkaamalla oppimisympäristöä yhdessä lasten kanssa
- Aikuinen läsnä vastaamassa lasten tarpeisiin
- Kaveritaidot ja ryhmäytyminen

Miten arvo näkyy toiminnassamme:

- Lapsen etu otetaan huomioon ensisijaisesti kaikessa – olemme lasten oikeuksien puolestapuhujia
- Annetaan mahdollisuus leikkiin joka päivä; myös yksin
- Muistetaan, että lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi ja ymmärretyksi.
- Kuvat kommunikoinnin tukena kaikille lapsille ja etenkin niille, joilla ei ole kieltä kommunikoinnin välineenä. Kaikki käyttävät kuvia.
- Havainnoidaan lapsia ja kirjataan havainnot erilaisten dokumentointi mahdollisuuksien avulla - > lapsella on oikeus saada kaikkien työntekijöiden havainnot hyvän varhaiskasvatuksen perustaksi. Se mihin kiinnitän huomioita, se vahvistuu (positiivinen huomiointi)!
- Kiinnitetään huomiota siihen, mitä, miten ja missä aikuinen puhuu lapselle, huoltajille, työkavereille ja muille yhteistyökumppaneille.

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus

Esimerkkejä miten arvo näkyy toiminnassa:

- Henkilökunta toimii sukupuolisensitiivisesti ja hyväksyy kaikki lapset taustasta ja ominaisuuksista riippumatta
- Kaikki lapset saavat osallistua kaikkeen toimintaan
- Toiminnassa hyväksytään erilaiset tavat tehdä
- Jos lapsi ei saa osallistua uskonnolliseen toimintaan, järjestetään vastaavaa toimintaa
- Huomioidaan ruokarajoitteet
- Oikeus saada tietoa omalla kielellä
- Käytämme laajasti eri kommunikaatiokeinoja
- Pedagoginen dokumentointi yksilö- ja ryhmätasolla
- Autamme lasta tulemaan kuulluksi (kuvat, piirtäminen, sadutus, kuvaaminen, videointi jne.)

Miten arvo näkyy toiminnassamme:

- Kaikkia huomioidaan ja muistetaan yhdenvertaisuus
- Suunnitellaan tarvittavat tukitoimet, välineet ja tilat lasten oppimista tukemaan
- Havainnoidaan lapsia ja kirjataan havainnot erilaisten dokumentointi mahdollisuuksien avulla - > lapsella on oikeus saada kaikkien työntekijöiden havainnot hyvän varhaiskasvatuksen perustaksi. Se mihin kiinnitän huomioita, se vahvistuu (positiivinen huomiointi)!
- Havainnoinnin kautta saadaan esille lapsen mielenkiinnonkohteet sekä tarpeet. Näin lapsi saa sellaista tukea ja ohjausta, jota sillä hetkellä tarvitsee. Havainnoinnin kautta myös lapsen kiinnostuksenkohteet nousevat toiminnan suunnittelun perustaksi ryhmissä.
- Kiinnitetään huomiota siihen, mitä, miten ja missä aikuinen puhuu lapselle, huoltajille, työkavereille ja muille yhteistyökumppaneille.
- Tehdään Kajaanin toiminnallisen Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman mukaisesti ryhmissä Läheisyyden kehät lokakuun aikana. Käydään ne läpi tiimeissä marraskuun aikana ja tiimeissä on mukana päiväkodin johtaja. Päätetään 1-2 kehittämiskohdetta asioiden tasaamiseksi. Väliarviointi tammi-helmikuussa.
- 3-5 -vuotiaiden ryhmissä toteutetaan vertaissuhteiden havainnointi sosiogrammin avulla. Tulosten perusteella tiimeissä päätetään 1-2 tavoitetta lasten välisten suhteiden vahvistamiseksi. Väliarviointi tammi-helmikuussa
- Henkilökunnan itsearvioinnin kehittäminen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta
Tavoitteena oman työn kehittäminen TAYV-näkökulmasta
Jokainen työntekijä asettaa itselleen tavoitteet tiimin yhteisten tavoitteiden pohjalta. Jokaisen henkilökohtaiset tavoitteet käydään yhteisesti omassa tiimissä läpi, jotta tiimi voi tukea tavoitteiden saavuttamisessa. Väliarviointi tammi-helmikuussa

Perheiden monimuotoisuus

Esimerkkejä miten arvo näkyy toiminnassa:

- Otamme selvää kulttuurista, tavoista arvoista jne. perheeltä itseltään
- Tehdään näkyväksi erikieliset lapset esimerkiksi ryhmän seinälle toivotuksia eri kielillä
- Kunnioitetaan ja hyväksytään kaikenlaiset perheet
- Huomioidaan perheiden tarpeet ja toiveet esimerkiksi katsomuksellisista asioista
- Perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä käytetään tarvittaessa tulkkia
- Huomioidaan erilaiset teemapäivät ja niiden monipuolinen toteutus, esimerkiksi läheisen päivä

Miten arvo näkyy toiminnassamme:

- Ammatillinen kohtaaminen – toimin ammatillisesti kaikissa tilanteissa
- Omien vuorovaikutustaitojen huomioiminen työssä – miten ja milloin otan asioita puheeksi.
- Kiinnitetään huomiota siihen, mitä, miten ja missä aikuinen puhuu lapselle, huoltajille, työkaverille ja muille yhteistyökumppaneille.
- Kohdellaan perheitä tasa-arvoisesti – kuunnellaan perheen toiveet ja odotukset.
- Kunnioitetaan perheiden toiveita ja tapoja. Vasu-keskustelussa käydään toiveita/tapoja läpi
- Havainnoidaan lapsia ja kirjataan havainnot erilaisten dokumentointi mahdollisuuksien avulla - > lapsella on oikeus saada kaikkien työntekijöiden havainnot hyvän varhaiskasvatuksen perustaksi. Myös huoltajilla on oikeus saada kaikkien työntekijöiden havainnot omasta lapsestaan yhteistyön perustaksi. Se mihin kiinnitän huomioita, se vahvistuu (positiivinen huomiointi)!
- Kuvat sekä kääntäjäohjelmat käytössä kommunikaation tulena

Terveellinen ja kestävä elämäntapa

Esimerkkejä miten arvo näkyy toiminnassa:

- Lapsia ohjataan terveyttä ja hyvinvointia edistävään elämäntapoihin esimerkiksi keskustelemalla, lukemalla kirjallisuutta, draaman avulla, vastaamalla kysymyksiin ikätasoisesti
- Kierrättäminen – lapset + henkilökunta
- Hävikin seuraaminen
- Suositetaan aineettomia lasten lahjoja
- Terveellinen ruoka, liikunta ja lepo
- Säännöllinen päivärytmi
- Opetellaan sosiaalisia taitoja: pyritään ehkäisemään syrjäytymistä
- Siisteyskasvatus
- Lähiympäristöön tutustuminen, retkeily, ympäristön suojeleminen
- Esteettisyys oppimisympäristöissä

Miten arvo näkyy toiminnassamme:

- Lisätään kestävä kehityksen ideologiaa -> kts. Kohta Kestävä kehitys

- Noudatetaan varhaiskasvatuksen liikuntasuosituksia, Kajaanin LiikuntaVasu, Liikkuva varhaiskasvatus- ohjelma
- Noudatetaan ravintosuosituksia
- Mahdollistetaan lepoaika kaikille lapsille
- Kannustetaan ja mahdollistetaan lapsia terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin
- Harjoitellaan monipuolisesti vuorovaikutustaitoja ja tunnetaitoja sekä autetaan lasta löytämään omia vahvuuksia
- Havainnoidaan lapsia ja kirjataan havainnot erilaisten dokumentointi mahdollisuuksien avulla - > lapsella on oikeus saada kaikkien työntekijöiden havainnot hyvän varhaiskasvatuksen perustaksi. Myös huoltajilla on oikeus saada kaikkien työntekijöiden havainnot omasta lapsestaan. Se mihin kiinnitän huomioita, se vahvistuu (positiivinen huomiointi)!

Yhteistyösuunnitelma veon kanssa

Veon kanssa sovitut yhteistyökäytännöt ja toimintamallit

- Veotyöpari osallistuu 2 kertaa toimikaudessa pedatiimiin
- Veo Minna Hurskainen tekee havaintokäyntejä, kartoittaa lasten tilanteita, osallistuu lasten vasuun ja tiimipalaveriin tarvittaessa. Sekä on mukana syksyn iltatiimeissä päiväkodin johtajan kanssa.
- Ryhmät täyttävät lapsen tilanteenkartoitus lapun, johon keräävät havaintoja lapsesta.
- Veo toteuttaa osa-aikaista erityisopetusta.
- Lapsen tukeminen on tiimityötä, johon osallistuu kaikki lapsen kanssa toimivat aikuiset.
- Veo ja päiväkodin johtaja käyvät keskustelua päiväkodin tilanteesta

Tiimissä herää huoli lapsen tilanteesta

Tehdään lapsen tilanteen kartoitus yhdessä tiimin kanssa

Otetaan yhteyttä Veoon ja kerrotaan havainnot

Veon kanssa suunnitellaan ja sovitaan suunnitelmasta

Tilanteen kartoitukseen ja vasuun

Otetaan yhteyttä veoon mikäli huoli kasvaa/jatkuu ennen havainnointikäyntiä

Arvio yhteistyön toteutumisesta

Leikki

Esim. Leikin havainnointi, aikuisen rooli leikissä (ohjaus, havainnointi, rikastaminen, leikkijä jne.), pitkäkestoisen leikin mahdollistaminen, lelujen saatavuus (yhteiskäyttö, kuvitettu mahdollisuudet), oppimisympäristöjen kehittäminen, lapset mukaan lelujen tilaamiseen, omien lelujen mahdollisuus, leikin lisääminen kaikkiin hetkiin, juonellinen leikki, pitkäkestoisen leikin mahdollisuus, leikkimahdollisuudet ulkona, lähiympäristön hyödyntäminen.

Näin toimimme:

- Aikuiset ovat mukana lasten leikeissä ja havainnoivat tilanteita. Aikuinen mahdollistaa ja rikastuttaa leikkiä. Mahdollistetaan työkaverin osallistuminen leikkiin, ei keskeytetä – annetaan aikaa havainnointiin. Aikuisten itsearviointi painottuu tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta leikkiin koko talossa.
- Havainnoidaan lapsia ja kirjataan havainnot erilaisten dokumentointi mahdollisuuksien avulla -> lapsella on oikeus saada kaikkien työntekijöiden havainnot hyvän varhaiskasvatuksen perustaksi. Se mihin kiinnitän huomioita, se vahvistuu (positiivinen huomiointi)!
- Mahdollistetaan lapsille leikinmahdollisuus joka päivä
- Leikkiä tuetaan suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti.
- Tarvittaessa ohjataan lapsi mukaan leikkiin
- Hyödynnetään kaikkia tiloja tasapuolisesti käytännön arjessa leikkiaikana. Tarkastellaan leikkitoiloja ja välineitä säännöllisesti ja muokataan lasten tarpeita ja kiinnostuksen kohteita vastaavaksi.
- Silmu leikkiympäristönä -> vuorot Silmuun varattavissa Teamsissa Silmun kansiossa
- Ulkoleikkien rikastuttaminen ->
- Kiinnitetään huomiota siihen, mitä, miten ja missä aikuinen puhuu lapselle, huoltajille, työkaverille ja muille yhteistyökumppaneille.

Miten osallisuus huomioidaan?

- Havainnoinnin kautta saamme tietoa lapsen mielenkiinnonkohteista. Osallistamalla lasten leikkeihin, saamme arvokasta tietoa lapsen maailmasta. Lapsista tehdyt havainnot ovat työn suunnittelun perustana – mikä lapsia kiinnostaa? Miten aikuinen voi mahdollistaa leikin ja olla sitä rikastuttamassa?
- Lasten omat ideat tulee olla lasten leikkien perustana! Leikkiympäristössä on kaikille lapsille mahdollisuuksia omaan ja yhteiseen leikkiin.
- Aikuisten asettuminen leikkiin ja aikuisten selkeä struktuuri ovat osa leikkiympäristöä. Näin aikuinen tietää missä hänen paikkansa on ja samalla saa keskittyä olemaan niiden lasten kanssa ja tekemään havaintoja leikistä.

Toimintatapojen tarkennus tiimiin:

Kuuset:

- Hyödynnetään kaikkia päiväkodin tiloja monipuolisesti: silmu, juhlasalivuorot (myös iltapäivisin), iltavuoroissa muiden ryhmien tilat, liikuntasali ilta- ja loma-aikoina.
- Mahdollistetaan pitkäkestoinen leikki hyödyntämällä "leikki kesken" - kylttejä
- Videoidaan lasten leikkejä ja otetaan kuvia leikeistä, kuten legorakennelmista. Laitetaan kuvat lasten Drive kansioihin.

- Tarjotaan lapsille päivittäin aikaa ja rauhaa leikille: leikitään pienryhmissä, rajataan tarvittaessa leikkutilaa.
- Aikuinen asettuu mukaan lasten leikkeihin ja havainnoi lasten leikkejä ja mielenkiinnon kohteita leikkien kautta.
- Kuunnellaan lasten toiveita leikkien suhteen (esim. Leikkipaikat kuten metsä tai ilta-vuorossa toisen ryhmän tila) ja pyritään toteuttamaan lasten toiveita.
- Annetaan leikkirauha niin lapsille kuin aikuisillekin. Tarvittaessa käytetään "Stop" merkkiä ovesa, jolloin ei saa tulla keskeyttämään leikkihetkeä
- Leikitään yhteisleikkejä: myrkkysieni, laiva on lastattu, erilaiset liikuntaleikit...
- Rikastetaan lasten leikkiä kuvittamalla ympäristöä: esim. Autotietarran lisäämistä autoleikki tilaan, eläinleikissä laatikostoissa kuvitettua elinympäristöä.
- Kuvat seinällä eri leikkituloista

SILMU

- Silmussa aikuinen leikkii lattialla lasten kanssa.
- Leikkiä rikastutetaan esim spesiaali-tavaroilla: simpukat, timantit, korut, höyhenet, pikku kive.t
- Syksyllä ollut leikkiympäristön muokkausta johtuen uudesta lippa-tiimistä sekä lapsien erityistarpeista
- Tänä syksynä meillä yksi lapsi lähiohjauksessa koko kerhoajan. Toinen aikuinen kiinni siinä, siksi kerhon struktuuri ja työtavat ovat tarkastelun alla.

Tammerhot:

- Mahdollistetaan lapsille niin vapaan, tuetun kuin ohjatun leikin toteutuminen.
- Leikeissä huomioidaan pienryhmät ja eri kaverit, mahdollistetaan leikki kaikkien kanssa. Mahdollistetaan myös itsenäinen leikki.
- Toimintaympäristössä on huomioitu monenlaisten leikkien leikkiminen yhtäaikaista. Mahdollisuus käyttää leikkutilana myös nukkaria ja eteistilaa, jolla tuetaan rauhallisen ja pitkäkestoisen leikin syntymistä. Toimintaympäristöä muokataan lasten ideoiden ja havaintojen kautta tulleiden huomioiden myötä.
- Aikuiset ovat läsnä havainnoimassa leikkiä tai mukana siinä. Aikuiset vastaavat lasten leikkiehdotuksiin.
- Kuvatuen avulla mahdollistetaan kaikkien lasten mahdollisuus leikkiin, ym. Toimintaan niin itsenäisesti, aikuisten kuin toisten lasten kanssa.
- Sovelletaan lapsilta tulleita leikki-ideoita myös ulos päiväkodin pihalle ja lähiympäristöön.

Pihlajat ja Jalavat

- Aikuinen mukana lasten leikeissä ohjaamassa, tukemassa ja rikastuttamassa
- Leluhyllyissä kuvitettuja leikkimaisemia
- Leikit mahdollisuuksien mukaan pienryhmissä, annetaan leikkirauha hyvälle leikille
- Leikki kesken-kytät käytössä
- Kuvatuki kylttejä käytössä joissain leikeissä
- Aikuinen havainnoi lasten leikkejä ja kirjaa ylös huomioitaan

Saarnit

- Leikkitaulu on edelleen käytössä.
- Pitkäkestoista leikkiä tuetaan aloittamalla ohjattu toiminta myöhemmin , ei heti klo 9
- Toista ryhmähuonetta pidetään rauhallisen leikin tilana tarvittaessa
- Leikkejä havainnoidaan ja keksitään lasten kanssa yhdessä millä tavalla siihen voisi saada sisältöä lisää esim. Mistä saataisiin eläinleikissä ruokaa eläimille?

Kastanjat

- Mietitään ja sovitaan kunkin leikin leikkialue leikkijöiden kanssa
- Aikaa ja tilaa leikeille eskaripäivän eri vaiheissa
- Mahdollisuus tilojen muokkaamiseen muuttuvien leikkien mukaan
- Aikuisen tuki, ohjatut leikit ja leikinvalintataulu leikkitaitojen kehittymisen tukena sekä mahdollistamassa S2-lasten leikkiä

Kuusamat ja Vaahterat:

- Leikki on keskiössä ryhmien toiminnassa ja leikkimahdollisuus on joka päivä. Osa leikistä on vapaata leikkiä. Osaksi leikeissä on aikuinen mukana tukemassa lasten leikkiin pääsemistä ja leikin rikastumista.
- Ryhmätiloja hyödynnetään mahdollisimman hyvin; myös käytävää käytetään leikki-tilana varsinkin hiljaisen leikin aikana nukkariaikaan.
- Silmuun varataan vuoro molemmille ryhmille kerran vähintään kuukaudessa.
- Aikuiset havainnoivat lasten leikkiä ja toimintaa suunnitellaan lasten kiinnostuksen kohteiden mukaisesti.

Katajat

- Ympäristöä muokataan leikeille sopiviksi, luokissa ja käytävällä leikkialueet
- Aikuiset mahdollistavat leikin antamalla riittävästi leikkiaikaa, auttamalla leikkiin ryhtymisessä sekä materiaalein ja erilaisin rekvisiitoin rikastuttamalla.
- Juhlasalia hyödynnetään leikissä
- leikkivälineistä opetellaan lasten kanssa pitämään huolta. Leikit siivotaan ennen siirtymistä toiseen toimintaan tai leikkiin. Time timer apuna.
- Leikkivälineille löytyy omat kuvitetut paikkansa .
- lapset valitsevat leikkinsä ja leikkikaverinsa pääasiassa itse, aikuinen apuna. Puuhapassia käytetään silloin tällöin. Leikkitaulua hyödynnetään.
- lapset saavat tuoda päivittäin kotoa yhden oman lelun

KVK:

- Lelukoreja kuvitetaan
- Aikuinen mukana leikeissä, mallintaen leikkiä
- Leikkiympäristön muovaaminen kiinnostuksen kohteet huomioiden
- Leikille annetaan aikaa, annetaan leikkirauha kaikille
- Hyödynnetään kaikki ryhmätilat, vierailaan muiden ryhmien tiloissa vuoronperään
- Lelut lasten saatavilla

Arviointisuunnitelma + arviointi

Pedagoginen dokumentointi

Esim. lasten vasut arjen työkaluksi, lapsikohtaisen materiaalin kerääminen (kansio, sähköinen kansio, vihko jne.), kirjaaminen, videointi, valokuvaaminen, haastattelut, aikuisten havainnot, keskustelut, lasten osallisuus, aikaa ihmettelylle, aikaa pohdinnalle, esille asiat joita ollaan jo tehty, pedagoginen dokumentointi kaikkien vastuulla, arjen tilanteiden dokumentointi + tiimipalavereissa dokumenttien hyödyntäminen, jatkuvuus, vasujen koontilomake käyttöön, käsitteen ”pedagoginen dokumentointi” avaaminen kaikille.

Näin toimimme:

- Havainnoidaan lapsia ja kirjataan havainnot erilaisten dokumentointi mahdollisuuksien avulla -> lapsella on oikeus saada kaikkien työntekijöiden havainnot hyvän varhaiskasvatuksen perustaksi. -> tuo tasapuolisuutta lisää lasten välillä, havaintojen pohjalta uusiin käytäntöihin mahdollisuus
- Huoltajien kanssa käydään vasukeskustelut sekä oppimissuunnitelman keskustelut. Vasuista nousseet asiat ovat toiminnan suunnittelun pohjalla.
- Laitamme huoltajille kuvia arjen toiminnoista – seinälle, Drive-kansioon, WhatsAppiin, Facebookiin.
- Vasujen koontilomake otetaan kaikissa ryhmissä käyttöön
- Vakaohjelman hyödyntäminen lapsen päivistä kertomiseen huoltajille
- Teemme somevuosikellon julkaisut

Miten osallisuus huomioidaan?

- Havainnot ovat pohjana sille, että opitaan tuntemaan lapsi ja tietämään mikä lasta kiinnostaa ja mitä toiveita lapsi kertoo.
- Pysähdytään kuuntelemaan lasta ja kyselemään lapsilta heille tärkeitä asioita ja heidän toiveitaan.
- Dokumentointi näkyviksi huoltajille ja lapset mukaan arvioimaan toimintaa.
- Käydään keskustelut huoltajien kanssa.
- Päiväkodin johtaja/apulaisjohtaja käy perehdytyskeskustelut uusien perheiden kanssa.

Toimintatapojen tarkennus tiimiin

Kuuset:

- Käytössä drivekansiot jonne lisätään kuvia ja videoita lasten arjesta ja leikeistä huoltajille näkyviksi.
- Jokaisen lapsen kansion välissä on paperia havaintoja varten, jokainen aikuinen sitoutuu kirjaamaan havaintojaan lapsista ylös.
- Iltapäivä kuulumis – laput käytössä joka päivä ja nämä säilytetään, kunnes ryhmän opettajat ovat havainnoineet laput varhaiskasvatussuunnitelmia varten.
- Askarrellaan ryhmissä säännöllisesti ja laitetaan askarteluja esille ryhmään.
- Valokuvataan lasten leikkejä kuten legorakenteluja.
- Ryhmien opettajat täyttävät vasujen koontilomakkeet
- Käytetään arjen viestinnässä työntekijöiden kesken viestivihkoa

- TAVY-havainnoinnit ja niistä ilmenevät asiat huomioidaan arjessa
- Molemmille pienryhmille (Tuomet ja Lehmukset) sekä yhteisesti on WhatsApp-vastaanottajalistat, joiden avulla tiedotamme huoltajia ryhmän ja päiväkodin asioista
- Kuvistöille on lapsilla omat kansiot, Lehmusten lapsilla on lisäksi kynätehtäville omat kansiot
- Viestivihko on käytössä tiedottamisen tukena

SILMU

- Whatsapp-ryhmä, kuvia päivän tapahtumista ja info-asiat
- Päivän puuhat -seinätaulu vanhemmille tiedoksi
- Havainnointivihko käytössä
- TAYV-havainnointilomakkeet käytössä (leikkipistetaulukko, kirjainventaario, kartoita kehut, sosiogrammi, läheisyyden kehä)
- Päivän päättyessä keskustelu: miten meillä meni ja huomiot
- Toimintaa videoidaan

Tammenterhot:

- Otetaan kuvia lasten arjesta ja lisätään niitä lasten Drive-kansioon. Ilmoitetaan huoltajille, kun kuvia lisätty.
- Jokaiselle lapselle on tulostettu havainnointilomakkeet, joita täytetään tulleiden havaintojen myötä.
- Käytetään Pedagogista lukujärjestystä ja tarvittaessa muutetaan sinne, jos tulee pedagogiseen toimintaan muutoksia. Näiden tietojen avulla tiimissä tiedetään, mitä toimintaa tiedossa ja tiedotamme huoltajia perjantaisin siitä, mitä kaikkea olemme toteuttaneet tällä viikolla, ja mitä on seuraavalle viikolle suunnitelmassa.
- Molemmille pienryhmille (Tammet ja Terhot) sekä yhteisesti on WhatsApp-vastaanottajalistat, joiden avulla tiedotamme huoltajia ryhmän ja päiväkodin asioista sekä lähetämme viikkokirjeen vastaanottajalistan kautta.
- Erilaisia kädentaitoja ja askartelutekniikoita harjoitellaan ja laitetaan lasten työt ryhmään näkyville.
- Varhaiskasvatuksen opettaja laatii yhteistyössä muun tiimin kanssa lasten varhaiskasvatussuunnitelmat ja tekee niistä koonnin tiimin nähtäville.
- Tiimin tiedottamiseen käytetään viestivihkoa.

Pihlajat ja Jalavat

- Vasujen koonti lomakkeet täytetään
- Vakamukana- sovellusta hyödynnetään päivittäin kuulumisten kertomisessa
- Viestivihko päivittäisessä käytössä tiimin tiedottamisen tukena
- Lapsille tehdään drivekansiot, joihin lisätään kuvia
- Molemmilla ryhmillä käytössä omat whatsapp –vastaanottajalistat, joihin perheet lisätty. Ryhmää hyödynnetään tiedottamiseen sekä arjen touhuista kertomiseen. Esim. Mitä lauluja lauletaan tällä hetkellä jne.
- Vasuseinälle kerätään kuvia arjesta lasten, vanhempen ja tiimin nähtäväksi. Kuvat ryhmitellään oppimisen osa-alueiden mukaan.

Saarnit

- Drive kansiot tehdään lapsille.
- Oppimissuunnitelmien koontilomake täytetään
- Vakamukana-sovellusta käytetään myös kääntämällä kuulumiset englanniksi S2 lapsen perheelle
- Kuviksen työt kerätään erilliseen kansioon.
- Havainnointivihko käytössä.
- Tiedotteet jaetaan päivän toiminnasta vanhemmille.

Kastanjat

- Varhaiskasvatuksesta esiopetukseen –lomake sekä muut aiemmat lapsikohtaiset dokumentit havainnoinnin tukena
- Oppimissuunnitelmat ja huoltajien kanssa käyty keskustelut
- Lapsen kanssa käyty keskustelut toimintakauden alussa sekä pitkin eskarivuotta
- Lasten omat tehtävävihkot, kuvataidekansion ja piirustusvihkot käytössä
- Vanhemmille laitetaan perjantaisin viikkokuulumisia kuvina ja tekstinä whatsappilla
- Lapsikohtaisia havaintoja kirjataan vasukansion väliin
- Drive-kansion kuvat lapsen kuville

Kuusamat ja Vaahterat

- Teemme sosiogrammin lasten välisistä suhteista ja läheisyyden kehän
- Vasukeskustelut käydään kaikkien perheiden kanssa ja vasuista tehdään koontilomake ohjaamaan aikuisten toimintaa
- Havainnointia kirjataan Vaahteroilla ja Kuusamilla omiin havainnointikansioihin
- Vaka Mukana –ohjelmaan kirjoitetaan päivittäin lapsikohtaisesti kuulumiset. Kuulumiset käännetään ohjelman avulla venäjäksi ja englanniksi joko itse tai ohjelman avulla.
- Vanhemmille jaetaan kuvia Drive-kansion avulla
- Molemmilla ryhmillä on omat WhatsApp-vastaanottajalistat, joiden avulla tiedotamme huoltajia ryhmän ja päiväkodin asioista
- Somejulkaisuihin osallistutaan vuosikellon mukaisesti

Katajat

- aikuiset kirjaavat havaintojaan lapsista havainnointikansioon
- esiopetussuunnitelmakeskustelut vanhempien kanssa syksyllä ja keväällä, tarvittaessa väliarvioinnit , lapsille oman arvioinnin avuksi kuvatyökalu
- vasujen koontilomakkeeseen pääkohdat arjen työkaluksi ryhmässä
- lapsista ja toiminnasta otetaan kuvia , jotka laitetaan lapsen henkilökohtaiseen drive-kansioon. Joskus laitamme wupissa kuvia suoraan vanhemmalle reaaliajassa. Vanhemmilta kysytään lomakkeella kuvausluvut.
- Vaka-ohjelmaan kirjataan huomioita lapsen päivästä ja vanhempien terveisiä myös.. Kääntäjää käytetään tarvittaessa
- watsupissa vanhempien vastaanottajalista, johon tiedotusasiat

KVK:

- Drive-kansion käyttö
- Havainnointivihkot käytössä ryhmillä
- Vasujen koontilomakkeet
- Vaka-ohjelman käyttö
- Whatsapp-vastaanottajalista käytössä tiedotteiden jakamiseen
- Valokuvaaminen, videointi

Arviointisuunnitelma ja arviointi:

Tunne- ja vuorovaikutustaidot, sekä sensitiivisyys

Esim. Vahvuusvaris + muut positiivisen pedagogiikan materiaalit, Piki-materiaali, draama (pöytäteatteri, esitykset, käsinuket jne.), asioiden käsittely silloin kun asia on ajankohtainen, tunnemittarit, vahvuudet toiminnan keskiössä, myönteisen palautteen antaminen lapsille ja aikuisille, vahvuuksien säännöllinen läpikäynti, ystävällisten tekojen kerääminen, lapsi apuopeksi (itsetunnon ja rohkeuden vahvistaminen), Fanny-kirjat, aikuisen malli, tunteiden sanoittaminen, toiminnan ennustettavuus

Näin toimimme:

- Turva- ja tunnetaitoja opetellaan ja käydään lasten kanssa läpi. Erilaiset materiaalit ryhmällä käytössä.
- Aikuinen sanoittaa lapselle erilaisia tunnetiloja ja tarvittaessa tarjotaan tilaa rauhoittumiseen.
- Esille tuleviin asioihin puututaan heti arjen tasolla. Aikuisten tulee olla herkästi kuulolla, mitä lapsiryhmässä milloinkin tapahtuu ja mitkä asiat ovat ryhmässä ”pinnalla”.
- Tunnumme lapset ja teemme havaintoja. Näin olemme perillä lasten tilanteista ryhmissä. -> miten meidän aikuisten tulee toimia kunkin lapsen kanssa.
- Ryhmissä aikuiset ovat rakentaneet selkeät struktuurit -> lapset tietävät mitä päivän aikana tapahtuu (ennakointi) ja myös aikuiset tietävät oman paikkansa. Näin luodaan lapsille ja aikuisille turvallinen ympäristö. Huomio päivän rakenteeseen ja pedagogiikkaan: aikuinen läsnä, pienryhmät, lempeä ja kiireetön toiminta, aikuisten rauhallisuus.
- Huomio aikuisen omaan tunnetilaan, kun lapsi on tunnetilassa. Ammatillisuus! Puretaan ryhmässä, jos aikuisen tunnetila meinaa jäädä päälle, keskustellaan tilanteesta
- Kiinnitetään huomiota siihen, mitä, miten ja missä aikuinen puhuu lapselle, huoltajille, työ-kaverille ja muille yhteistyökumppaneille.

Miten osallisuus huomioidaan?

- Kuunnellaan lapsia.
- Käydään yhteisiä keskusteluja lasten kanssa.
- Havainnoidaan lapsia ja ollaan tietoisia heidän toiveistaan, tilanteestaan.
- Onko aikuinen toiminut tunne- ja vuorovaikutustaitoja edistävasti ja sensitiivisesti -> arviointi.

Toimintatapojen tarkennus tiimiin

Kuuset:

- Hyödynnetään pienryhmätoimintaa.
- Sanoitetaan lasten tunteita ja huomioidaan kaikenlaiset tunteet, puututaan ristiriita tilanteisiin: hyödynnetään pisara puuttumisen mallia.
- Tartutaan lasten aloitteisiin ja toiveisiin.

- Ollaan läsnä lasten kanssa: ihmetellään yhdessä, kuunnellaan ja ollaan vuorovaikutuksessa
- Hyödynnetään erilaisia tunnemateriaaleja: tunnetaitokuvat, kielinupun tunnelaulut, Fanni tunnemateriaali, sosiaaliset tarinat, liikennevalot ja tunnemittari
- Opetellaan selviämään erilaisista tunnetiloista yhdessä aikuisen kanssa ja opetellaan yhdessä pyytämään anteeksi.
- Opetellaan hyvää vuorovaikutusta lapsille näyttämällä hyvää esimerkkiä omassa vuorovaikutuksessa
- Vahvuuspuut täytetään toimikauden aikana ja niistä keskustellaan yhdessä lasten kanssa

SILMU

- Susi-kortit, draama ja Hippa-maskotti apuna tunne- ja lapsen vahvuus -asioissa
- Tunneilmasto lempeä, välittävä ja hyväksyvä. Viljelemme kaunista puhetta.
- Opetellaan erilaisia rauhoittumiskeinoja: hengitys, asennot, lihasten rentoutus, kosketus ja meditatiiviset harjoitukset.
- Etsimme täsmäkirjoja

Tammenterhot:

- Harjoittelemme säännöllisesti kaveri-, tunne- ja itsesäätelytaitoja aiheeseen liittyvän materiaalin, esim. Ympyräisten avulla. Tartumme arjessa esiin tulleisiin tilanteisiin, joissa voimme keskustella tunteista. Sanoitamme ja mallinamme tunteita.
- Käytämme erilaisia ilmaisun keinoja, kuten pöytäteatteria, kertomaan lapsilla arjen taidoista, tunteiden ilmaisemisesta, kaveritaidoista, jne.
- Ryhmätilassa on puu, jonne lisäämme ryhmässä esiin tulleita vahvuuksia.
- Huoltajat ovat kirjoittaneet lapsestaan vahvuuksia ja/tai positiivisia asioita. Nämä ovat ryhmätilassa esille ja niihin voidaan palata lapsen kanssa tarvittaessa.
- Lapsia kannustetaan, keuhutaan ja tuetaan positiivisella työotteella ilmein, elein ja sanoin.

Pihlajat ja Jalavat

- Käymme päivittäin läpi kuvallisen päivästruktuurin, jolloin lapset ja aikuiset tietävät mitä päivän aikana tapahtuu
- Sanoitetaan lasten tunteita, hyväksytään kaikki tunteet
- Syli aina saatavilla
- Puututaan ristiriita tilanteisiin ja hyödynnetään pisarapuuttumisen mallia. Käydään lasten kanssa läpi mitä tilanteessa tapahtui.
- Aamupiirillä käytössä tunnetaulu ja -laulu
- Positiivista, kohdennettua palautetta annetaan herkästi
- Kannustetaan lapsia ja keuhutaan onnistumisten lisäksi sitkeästä yrittämisestä
- Toimitaan pienryhmissä
- Hyödynnetään tarpeen ja aiheen mukaan eri tunnetaitomateriaaleja, mm. Piki, Ympyräiset, Fanni

Saarnit

- Kuvallinen päivästrukturi käydään läpi aamulla.
- Pisarapuuttumisen malli otetaan käyttöön

- Jatketään ongelmaratkaisuapulaisten käyttöä
- Turvataito-ohjeet jaetaan kotiin ja niistä puhutaan vanhempainillassa ja myös lasten kanssa.
- Kannustetaan yrittämään vaikeissakin tilanteissa vrt. siirryttäessä mukavuusalueen ulkopuolelle
- Kerran kuussa pähkinänsydän materiaali käytössä

Kastanjat

- Tunne- ja vuorovaikutustaitoja harjoitellaan arjen tilanteissa yhdessä sanoittaen sekä kuvia käyttäen
- Ryhmässä käytössä erilaisia tunnetaitomateriaaleja (Eläinlasten elämää, Pienin askelin, Vahvuusvaris, Viitottu rakkaus –materiaali). Harjoitellaan tunnetaitoja viikoittaisilla hetkillä.
- Kannustetaan näyttämään ja sanoittamaan tunteita; samalla harjoitellaan myös tundesäätelyä sekä hyviä käytöstapoja ja ryhmässä toimimisen taitoja

Kuusamat ja Vaahterat:

- Pisarapuuttumisen malli otetaan käyttöön
- Erilaiset tunnetaitomateriaalit käytössä: Ympyräiset, Fanni, Vahvuusvaris, Piki, Viitottu rakkaus, Kielinupun laulut
- Tunteita sanoitetaan arjen tilanteissa ja autetaan lapsia pääsemään vahvoista, huo-noista tunteista irti.
- Ohjataan yksilöllisesti rauhoittumaan tilanteiden vaatimalla ja mahdollistamalla tavalla. Rauhoittumisnurkkaus olemassa nukkarissa.
- Aamupiirillä käydään läpi kuvallinen päivästrukturi
- Pienryhmiin jakoa hyödynnetään mahdollisimman hyvän toiminta- ja leikkirauhan turvaamiseksi.
- Kehukone appia käytetään sekä annetaan positiivista palautetta lapsille mahdollisimman paljon.
- Resurssi lastenhoitaja toimii molempien ryhmien tukena.

Katajat

-erilaiset tunnetaitomateriaalit käytössä mm. Pomenia, Fanni, Piki, Vahvuusvaris, Molli...
 -väestöliiton kehotunnekasvatus- materiaalin mukaan seksuaalikasvatusta
 -ristiriitatilanteiden käsittelyssä Pisara- mallin hyödyntäminen
 -arjessa tunnepuhetta, lapsille sanoitetaan tilanteita ja tunteita
 -lasten kanssa keskustellaan arjessa kunnioittavasti ja paljon
 -lasten palaverit viikoittain
 -Täplä- maskotti vierailee lapsen kotona, samalla lapsella tähtipäivä
 -ryhmässä kuvallinen viikko-ohjelma näkyvillä sekä lapsille että vanhemmille
 -aikuisten sijoittelu ja opettajien vastuut ryhmässä mietitään yhdessä tarkoituksen mukaan

KVK:

- Tunteiden, tilanteiden ja toiminnan sanoittaminen
- Kuvien käyttö
- Kannustaminen, kehuminen
- Jokainen lapsi huomioidaan päivittäin, tervehditään, kysytään kuulumisia, sylimellään
- Ystävällinen puhe arjessa
- Sallitaan kaikenlaiset tunteet
- Aikuiset puhuvat keskenään toisilleenkin ystävällisesti

Arviointisuunnitelma ja arviointi:

Arviointi

Lasten arviointia eri aihealueisiin liittyen some-julkaisuihin.

Esim. peukuttaminen, vihreä/punainen merkki, tunnehyrrä (Oppi ja Ilo), tunnemittarit, kuvat, muistot näkyviksi, keskustelut lasten kanssa, lasten ideat näkyviksi, numeroarvioinnin harjoittelu, huoltajien palautteen käsittely ja huomiointi, oman työn videointi ja arviointi, arviointimateriaalin hyödyntäminen (esim. Parrila), lapset mukaan videoidun materiaalin arviointiin, lapsen kanssa tekeminen "pilkotaan" ja arvioidaan, omat kyselyt (esim. Google Forms), saduttaminen, lapsen aito kuunteleminen, arviointia jokaiseen tiimipalaveriin, itsearviointilomakkeen käyttö, toimintakulttuurin kehittämistavat

Näin toimimme:

1. Vuosisuunnitelmia arvioidaan ja tavoitteita tarkennetaan kauden aikana tiimeissä kauden aikana.
2. Itsearviointi lomake – Aikuisten itsearviointi painottuu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan.
Ryhmäkehityskeskustelu tuo hyvän keskustelupohjan
3. Jokainen tiimi tekee Läheisyyden kehä -arvioinnin lokakuussa. Päiväkodin johtaja on mukana tiimissä marraskuussa, kun läheisyyden kehää puretaan. Asetetaan 1-2 kehittämiskohdetta. Väliarviointi tammi-helmikuussa.
4. Sosiogrammin pohjalta tehdään arviointia lasten vertaissuhteista 3-5-vuotiaiden ryhmissä ja asetetaan 1-2 kehittämiskohdetta. Väliarviointi tammi-helmikuussa.
5. Kuunnellaan lapsia ja tehdään havaintoja heidän toiminnastaan.
6. Kun videoidaan lasten liikuntaa, käydään video myös lapsen/lasten kanssa läpi. Näin lapsi voi itsekin arvioida omaa suoritustaan/toimintaa.

Miten osallisuus huomioidaan?

Tiimeissä huolehditaan siitä, että jokaisen itsearviointi käydään tiimissä yhdessä läpi.

Lapsen itsearvioinnin kautta saadaan tärkeää tietoa osallisuuden näkökulmasta.

Jokaisen ääni tulee kuuluviin.

Toimintatapojen tarkennus tiimiin

Kuuset:

- Päiväkuulumislomakkeet arkistoidaan lasten varhaiskasvatussuunnitelmia varten
- Hyödynnetään liikennevaloja myös hyvän huomioinnissa
- Arvioidaan lasten kanssa liikuntahetkiä ja retkiä.
- Tiimipalaverit joka toinen viikko: tiimissä yllä avointa keskustelua ja toiminnan arviointia
- Toteutunut viikko-ohjelma nähtävissä huoltajille eteisessä

- Päivittäinen arviointi lapsista ja muihin Silmun töihin liittyvistä asioista. Työtapoihin aina kuulunut, että arvioimme itseämme, työkaveria ja työtapojamme avoimesti. Se on ollut hedelmällistä.
- Symbolit käytössä: kunnioitus, peukutus, sydänmerkki, Ei!/En halua -merkki.
- TAYV-asioita nostatetaan

Tammerhot:

- Lapsilta kysytään säännöllisesti toiminnan arviointia, jota voi ilmaista sanallisesti tai peukua näyttämällä.
- Lapsia kuunnellaan ja havainnoidaan. Tiimissä käsitellään huoltajien antamia palautteita. Esille nouseen palautteen avulla kehitämme toimintaamme.
- Mahdollisuus arvioida myös näyttämällä hymynaamaa ja surunaamaa.
- Täytetään jokaisen tiimin jäsenen osalta läheisyyden kehä ja käydään yhdessä ne läpi. Sosiogrammiin kerätään yhteisesti tietoa lasten välisistä suhteista ja käydään se yhteisesti läpi.
- Tiimit pidetään joka toinen viikko.

Pihlajat ja Jalavat

- Tiimipalaverit pidetään joka toinen viikko. Tiimissä arvioidaan toimintatapoja ja muokataan niitä tarpeen mukaan. Juttelemme myös perheiltä tulleista palautteista.
- Jokainen täyttää läheisyyden kehä -lomakkeet, ja ne käydään läpi tiimissä. Täytetään sosiogrammi lapsilta (ainakin yli 3-vuotiaat) kysellen kenen kanssa tykkää leikkiä
- Perheille lähetään palautekysely whastapilla. Palautteet käydään läpi tiimissä.
- Lapset saavat arvioida toimintaa peukkuäänestyksellä ja hymynaamoilla

Saarnit

- Oppimissuunnitelmaan kirjataan lapsen ajatukset ja toiveet samoin huoltajien ja huomioimme ne.
- Lasten kanssa keskustellaan päivittäin asioista, jotka ovat ajankohtaisia.
- Tarvittaessa äänestetään.
- Musiikkituokioita lapset suunnittelevat pareittain.
- Täytetään läheisyyden kehä ja käydään ne läpi tiimipalaverissa.

Kuusamat ja Vaahterat:

- Tasa-arvo ja yhdenvertaisuuden näkökulmaa ja leikkiä painottaen tehdään itsearviointit
- Ryhmässä tehdään läheisyyden kehät, jotka katsotaan tiimissä yhteen ja sen jälkeen johtajan kanssa
- Sosiogrammi lasten välisistä suhteista tehdään kysellen lapsilta kenen kanssa tykkäävät leikkiä
- Tiimipalaverit pidetään joka toinen viikko
- Perheiltä kysytään palautetta Google Forms -kyselyllä
- Lapsilta kysytään palautetta sanallisesti ja peukuilla

Kastanjat

- Toiminnan arviointia tiimipalaverissa ja arjen tilanteissa
- Lapset ovat mukana toiminnan suunnittelussa, esim. Juhlien suunnittelu, jumppatoiveet, äänestykset retkikohteista.
- Itsearviointi lasten kanssa kirjallisesti sekä toimintahetkillä tunnemittarilla, peukuttamalla, keskustellen, kuvatuella.

KVK:

- Tiimissä arvioidaan tiimin toimintaa
- Lasten erilaiset kommunikoinnin keinot otetaan arvioinnissa huomioon (esim. Peukuttaminen, eleet, kuvat, hymynaamat...)

Katajat

-Toimintaa arvioidaan säännöllisesti. Tiimipalavereissa mahdolliset palautteet käydään läpi ja toimintoja muokataan tarpeiden mukaisesti.

-Lapsilla oma kuvallinen arviointityökalu jota käytetään esiopetuskeskusteluissa ja tarpeen mukaan muulloinkin

-Lapsilla omat tunnemittarit käytössä

-Tiimin jäsenet täyttävät läheisyyden kehä-lomakkeet, itsearviointilomake myös kaikilla

-Ryhmää videoidaan kaksi kertaa toimintakauden aikana, katsotaan yhdessä lasten kanssa

Arviointisuunnitelma ja arviointi:

Monilukutaito ja digitaalinen osaaminen

Esim. harjoitellaan kriittistä lukutaitoa, keskustellaan ikärajoista, tartutaan lasten aloitteisiin, huolehditaan lasten tietosuojasta, tutustutaan lasten digitaaliseen maailmaan, tarjotaan vain ikätasoon sopivaa sisältöä, laitteet lasten saatavilla, laitteiden toimivuuden varmistaminen, työskentelyasennot, äänenvoimakkuus, näytönkirkkaus, tiedonhaku yhdessä lapsen kanssa, arjen teknologiaan tutustuminen, kuvien ja videoiden hyödyntäminen, medialukutaito, myönteinen suhtautuminen digitaalisiin ympäristöihin, digitaalisten ympäristöjen hyödyntäminen lasten osallisuuden vahvistamisessa, henkilöstön osaaminen, laitehuolto yhdessä lasten kanssa, tutustutaan näppäimistöön ja yleisimpiin symboleihin, käyttö osana oppimisen tukea, sovelluksiin tutustuminen, pedagoginen dokumentointi

Näin toimimme:

- Digi-vastaavat: Heli Juntunen, Anna Väyrynen, Minttu Matti. Digi-vastaavien työnkuva liitteenä työhyvinvointisopimuksessa.
- Kaikki työntekijät käyttävät tablettia (minimi 1 krt – kuvaaminen tai videointi).
- Tabletin hyödyntäminen toiminnassa lasten kanssa – lasten omat kuvaukset ja keskustelut kuvista, pienet hetket lasten kanssa, oppimispelit, sadutus ohjelman avulla, tutkiminen.
- Kuvien hyödyntäminen toiminnassa -> kaikki lapset tulevat ymmärretyksi arjessa!
- Videoidaan lasten liikuntaa vähintään 2x toimikaudessa
- Drive-kansiot käytössä ryhmissä, havainnointi tablettien avulla -> hyödynnetään lasten omat kiinnostuksen kohteet toiminnassa (Ajattelu ja oppiminen: Oppiminen on mielekästä, kun teemat tulevat lasten maailmasta -> havainnoi, keskustele, kuuntele)
- Se mihin kiinnitän huomioita, se vahvistuu (positiivinen huomiointi)!
- Satujen lukeminen
- Kirjaston hyödyntäminen
- Monilukutaito – sisältyy kвалlukutaito, numeerinen lukutaito, medialukutaito ja peruslukutaito -> nimetään asioita, esineitä sekä opetellaan erilaisia käsitteitä -> lapset tarvitsevat aikuisen mallia kehittyäkseen monilukutaidoissa

Miten osallisuus huomioidaan?

- Mahdollistetaan videoiden kuvaus ja niiden läpikäynti työntekijöille, sillä sieltä saadaan tärkeää tietoa lapsesta.
- Saadut havainnot hyödynnetään ryhmän toiminnassa
- Kuunnellaan lasten toiveita digilaitteiden käytössä
- Digilaitteet eivät ole piilossa, vaan lasten käytettävissä.

Toimintatapojen tarkennus tiimiin

Kuuset:

- Lapset tutustuvat tablettien käyttöön yhdessä aikuisen kanssa
- Tablettia hyödynnetään retkillä, musiikkituokiolla, dokumentointiin
- Hyödynnetään oppimispeljä lapsen iän mukaan
- VakaMukana – ohjelma käytössä päivittäin

- Päivästrukturi näkyvillä kaikille eteisessä ja käydään läpi yhdessä aamutuokioilla
- Kuvitettu ympäristö
- Hyödynnetään kirjaston palveluita, kirjapaketit...
- Lapset saavat olla mukana tietokoneella valitsemassa esim. Värityskuvia
- Laitetaan kuvia lasten Drive kansioihin

SILMU

- Tiedon etsinnässä google yhdessä lasten kanssa ihmettelyn äärellä.
- Symbolit arjessa käytössä
- Katsotaan videoita ja otetaan kuvia
- Päivästrukturi ja kuvien käyttöä

Tammenterhot:

- Lapset saavat käyttää ensin ohjatusti aikuisen kanssa iPadiä. Tutustutaan laitteen käyttöön; kuinka laite käynnistetään, kuinka selataan eri sivuja, tutustutaan lapsille ikä- ja taitotason mukaisiin sovelluksiin, käytön päätteeksi opetellaan sulkemaan avoimet sovellukset.
- Lapsille mahdollistetaan iPadin käyttö itsenäisesti, kunhan ensin oppii käyttämään laitetta oikein ja vastuullisesti. TimeTimerin avulla huomioidaan sopiva ajankäyttö laitteen kanssa. Kiinnitämme muutoinkin huomiota ergonomiaan (näytön kirkkaus, työskentelyasento, äänenvoimakkuus).
- Otetaan lapset mukaan tietokoneelle, kun etsimme esimerkiksi värityskuvia. Harjoitteleme Internet-selaimen käyttöä hiiren avulla tutustuen samalla näppäimistöön.
- Lasten kysymyksiin etsimme yhdessä vastauksia iPadin, puhelimen tai tietokoneen avulla.
- Puhelimella käytämme myös kääntäjää.
- Lasten kanssa kuvaamme ja videoimme esimerkiksi retkillä, askartelun jälkeen omia tuotoksia, esityksiä, ym. Näitä jaetaan kuvausluvan puitteissa huoltajille nähtäville.

Pihlajat ja Jalavat

- Hyödynnetään puhelimen ja iPadien kääntäjää s2 lapsien kanssa
- Tablettia hyödynnetään lasten leikkien kuvaamiseen, tiedon etsimiseen, musiikin kuunteluun laulutuokioilla
- Lapset saavat osallistua tulostettavien värityskuvien etsimiseen ja valitsemiseen, sekä tulla mukaan hakemaan niitä tulostimelta
- Hyödynnämme kirjastonpalveluja, lapset ovat mukana valitsemassa mieleisiä kirjoja, tilaamme kirjapaketteja
- Hyödynnetään tietokonetta ja iPadeja esimerkiksi oman nimen kirjottamisen opeteluun

Saarnit

- Kuvataan ,videoidaan , etsitään tietoa ja pelataan pelejä iPadeilla.
- Päivästrukturiin käyttö ja kuvat monin eri tavoin käytössä lasten tarpeiden mukaan esim. Pisara puuttuminen, ongelmaratkaisuympyrä.
- Päivittäiset satutuokiot pidetään.
- Kirjastokäynnit tasasin välein. Omat kirjastokortit jokaiselle käyttöön.
- Drive- kansioihin siirretään lasten kuvat ja videot.
- Kuvataan toimintaa ja käsitellään havainnot tiimissä.

Kastanjat

- Tabletit käytössä säännöllisesti. Harjoitellaan yhdessä tiedon etsimistä ja kuvien ottamista tableteilla. Peli aikana ohjataan lapsia kehittävien pelien pariin ja vahvistetaan eskaritaitoja ennalta sovituilla sovelluksilla ja peleillä
- Drive-kansiot käytössä lasten kuville
- Lepohetkellä luetaan satuja tai kuunnellaan äänikirjoja. Mahdollistetaan myös S2-lasten mahdollisuus osallistua sadun kuuntelemiseen kuvien avulla tai omalla kielellä kuunneltuna
- Oman kirjan viikko syksyllä
- Kirjastokäynnit

KVK:

- Tabletteja ja puhelimia hyödynnetään arjessa (mm. Musiikki, videot, kuvat, kuvien ja tiedon hakeminen, kuvaaminen...)
- Kirjat
- Vaka-ohjelma
- Kuvia toimintaympäristössä
- Drive-kansiot

Kuusamat ja Vaahterat

- Tabletit käytössä tiedonhakuun ja oppimispeleihin sekä kuvien ja videoiden ottamiseen
- Tablettia hyödynnetään myös jumpassa älytaulun kanssa sekä musiikin soittamiseen jumpan taustalla yhdessä siirrettävän lisäkaiuttimen kanssa.
- Lepohetkellä aikuinen lukee yleensä kirjaa, lisäksi joskus käytössä myös tabletin satumaailma
- Tutustutaan kirjojen avulla klassikkosatuihin esim. Punahilkka, Dumbo, Kolme Pientä porsasta
- Käydään kirjastossa ja lainataan sieltä lukemista ryhmään.
- Vaka mukana ohjelma käytössä
- Kuvat käytössä mm. Päivästruukturissa ja leikin valinnassa sekä lelujen paikoilla.

Arviointisuunnitelma ja arviointi:

OPPIMISEN ALUEET

ILMAISUN MONET MUODOT

- Kulttuurivastaava Minna Huotari, varalla Seija Tampio; kulttuurivastaavien tehtäväkuva työhyvinvointisopimuksen liitteenä.
- Ulkopuoliset kulttuuritarjoajat, Silmun kulttuuritarjonta
- Kirjastossa lapsella mahdollisuus valita mielenkiintoinen kirja, kirjapaketit ryhmiin. Huomioi teema ja lapsen kiinnostuksen kohteet.
- Kirjasta on muuhunkin kuin vain perinteiseen kirjanlukuun: herätä kirjan hahmo näkyväksi ryhmään esim. nalle.
- Lorut, laulut, tarinat, äänimaailmat ja tarinan elävöittäminen, askartelut, kielelliset tehtävät ja kaikki muukin tekeminen kumpuavat luetusta kirjasta.
- Talon yhteinen musiikkihetki (vastuuhenkilöt Heli Juntunen, Jenni Vidgren, Kirsti Huotari) ja ryhmän omat musiikkihetket, erilaisten soittimien kokeileminen, spontaanit musiikkihetket. 2024 vuoden puolella ostetaan jokaiseen ryhmään perusmusiikkivälineet.
- Ikätason mukaiset tarvikkeet ovat helposti saatavilla, kuvitetut säilytyspaikat.
- Aikuinen järjestää tilaa, välineitä ja mahdollisuuksia lasten omatoimiseen luovuuteen ja tekemiseen.
- Lasten ja aikuisten draamaesitykset (eri muodot; nukke-, pöytä-, -varjo- ja esineteatteri)
- Yhdistellään luovasti eri taideaineita toisiinsa (integrointi muuhun toimintaan) esim. liikunta ja taide.

SILMU

- Kauk-menetelmä, proosa ja sanataide
- Uusien laulujen sisäänajo, tänä vuonna korostetusti
- Luova askartelu
- Pienet teatteriesitykset
- Silmun kulttuuritarjonta varhaiskasvatukselle

SAARNIT

- Lorut, riimit, sadutus jne. Kielellisen kehityksen tukena. Erityisesti liikuntalorut otetaan käyttöön.
- Osallistutaan talon yhteisiin musiikkihetkiin.
- Lapset keksivät esityksiä ja esittävät muulle ryhmälle.
- Lapset tuovat kotoa oman kirjan, jonka esittelee ja sitä luetaan satutuokioilla.

Pihlajat ja jalavat

- Lorupussit ja laulupussit käytössä
- Olemme viettäneet oman kirjan viikon, lapset saivat kotoa tuoda mieleisen kirjan, joita luimme yhdessä
- Käymme kirjastossa ja hyödynnämme kirjapaketteja
- Osallistumme talon yhteisiin lauluhetkiin
- Piirustus ja maalaustarvikkeet helposti saatavilla

KUUSET:

- Lorutellaan (lorupussit käytössä)

- Luetaan yhdessä satuja ja katsellaan yhdessä kirjoja
- Käydään kirjastoretkillä ja tilataan ryhmään kirjapaketteja kirjastosta. Kirjastoretkillä lapsi saa valita itselleen mieluisen kirjan lainattavaksi
- Osallistutaan päiväkodin yhteisiin musiikkihetkiin ja lauletaan lapsille ja lasten kanssa arjen eri hetkissä, sekä muskareilla
- Ilmaisun välineille on kuvitetut paikat ryhmässä
- Hyödynnetään muiden palveluntarjoajien ilmaisia palveluita kuten museoita, taide- näyttelyitä ja teatteria

TAMMENTERHOT:

- Käytämme Pedapuun materiaalia, josta löytyy mm. Vuodenaika-lorut, satujumppa, satuhieronta, ym. materiaalia.
- Käytössä loru- ja laulupusseja. Loruttelua ja laulua arjessa.
- Käydään kirjastossa ja lapset saavat lainata kirjoja, joita yhteisesti luetaan. Luetaan kirjaa lasten aloitteesta sekä odottamistilanteissa.
- Kirjastosta lainataan myös teeman mukaisia kirjoja, esim. Isänpäivä, joulukuu, jne. Huomioidaan kirjoissa moninaiset perheet.
- Osallistutaan päiväkodin yhteisiin musiikkihetkiin sekä mahdollisuuksien mukaan esim. Kirjastossa järjestettäviin tapahtumiin (satuhetki).
- Käytämme pöytäteatteria, sorminukkeja, tmv. Asioiden käsittelemiseksi lasten kanssa. Tarjotaan lapsille mahdollisuus esittää omia esityksiä käytössä olevien tarvikkeiden avulla.

KVK:

- Loruttelut ja laulut
- Nimeäminen, sanoittaminen
- Musiikki, soittimet
- Talon yhteiset musiikkihetket

KASTANJAT

- Tutustutaan eri materiaaleihin, välineisiin ja työtapoihin kädentaidoissa. Annetaan tilaa lapsen mielikuvitukselle ja ilmaisulle toteutuksessa.
- Säännölliset musiikkihetket, metsämuskari
- Kannustetaan lapsia suunnittelemaan omia pikkuesityksiä esim. pöytäteatterina tunnetaitomateriaalien ja satujen pohjalta

Katajat

- Lasten kanssa luetaan satuja ja lorutellaan
- Lapsille askartelu- ja piirustustarvikkeita päivittäisessä vapaassa käytössä . Leikkiaikana ja lepopöydälläkin voi piirtää/värittää
- Ryhmät käyvät säännöllisesti kirjastossa, jossa lapset saavat valita yhden oman kirjan päiväkotiiin. Hyödynnetään kirjaston omia kirjapaketteja
- Silmun ideat ja materiaalit otetaan hyötykäyttöön
- Osallistumme talon yhteisiin musiikkihetkiin
- Ryhmällä säännöllisesti omia musiikkihetkiä

-Musiikkiliikuntaesitys valmistellaan kevätjuhlaan

-Pöytäteatteri

Kuusamat ja Vaahterat

- Lorupussit
- Talon yhteiset lauluhetket sekä ryhmässä omia lauluhetkiä
- Piirustuspaperit ja askartelut aina saatavilla
- Kirjastovierailut
- Museokäynnit
- Käsinnukeilla harjoitellaan nukketeatteria lasten kesken

OPPIMISEN ALUEET

KASVAN, LIIKUN JA KEHITYN

- Tablettien hyödyntäminen liikkumisen dokumentoinnissa ja havainnoinnissa; videoidaan lasten liikuntaa vähintään 2x toimikaudessa
- Kuvataan hetkiä, arvioidaan osaamista yhdessä lasten kanssa
- Lasten saatavilla monipuolisesti erilaisia välineitä ja välineet tarkastetaan säännöllisesti
- Aikuinen huolehtii liikunnan ilosta ja liikkumisen mahdollistamisesta. Koulun liikuntasali, päiväkodin juhlasali, Silmun kenttä ja Seminaarin ulkokenttä käytössä, retket
- Aikuinen kannustaa kokeilemaan ja yrittämään uusia asioita.
- Turhien kieltojen poistaminen (pöydän päälle kiipeäminen, liukumäkeen kiipeäminen)
- Kajaanin LiikuntaVasu ohjaa toimintaa (Intra -> Varhaiskasvatus -> Liikunta)
- Liikuntavastaava Tiina Kaurijoki vara Hannele Karppinen
- Liikkuva varhaiskasvatus –ohjelma: ryhmistä valitaan henkilö, joka ottaa vastuulleen ohjelman toteutumisen yhdessä ryhmänsä kanssa
- Lasten motoristen taitojen havainnointilomake käytössä kaikilla lapsilla.
- Lasten ravintosuosituksia huomioidaan toiminnassa ja tehdään yhteistyötä Mamsellin kanssa
- Nykytilan arvioinnin perusteella kehittämiskohteeksi nousi motoristen taitojen havainnointi ja lasten osallisuus liikkumisessa

Koko päiväkotit:

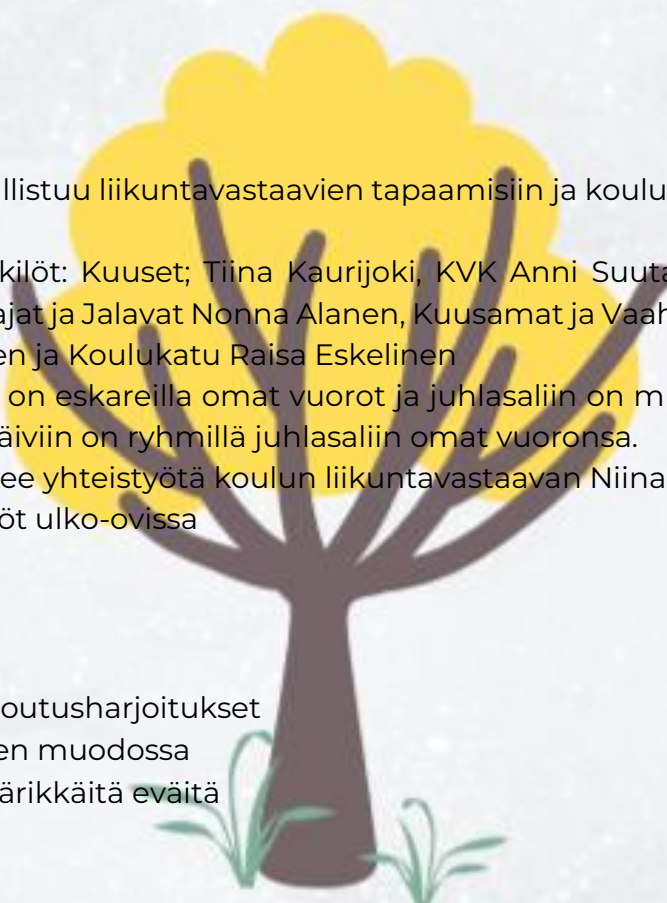
- Liikuntavastaava osallistuu liikuntavastaavien tapaamisiin ja koulutuksiin ja tuo niistä tietoa päiväkodille
- Ryhmien yhteyshenkilöt: Kuuset; Tiina Kaurijoki, KVK Anni Suutari, Tammenterhot Anna Väyrynen, Pihlajat ja Jalavat Nonna Alanen, Kuusamat ja Vaahterat Jenna Vierto, Eskarit Heidi Säkkinen ja Koulukatu Raisa Eskelinen
- Koulun liikuntasaliin on eskareilla omat vuorot ja juhlasaliin on muilla ryhmillä omat vuoronsa. Myös iltapäiviin on ryhmillä juhlasaliin omat vuoronsa.
- Liikuntavastaava tekee yhteistyötä koulun liikuntavastaavan Niina Ohtosen kanssa
- Kuvitetut pihäsäännöt ulko-ovissa

SILMU

- Taukoliikunta ja rentoutusharjoitukset
- Liikuntaa laululeikkien muodossa
- Ihastellaan kaverin värikkäitä eväitä

Pihlajat ja Jalavat

- Jumppasali vuoro meillä maanantaisin, jota käytämme säännöllisesti. Hyödynnämme salin välineistöä monipuolisesti, kysymme myös lasten toiveita
- Havainnoidaan lasten motorisia taitoja ja kirjataan niitä ylös

- Kannustamme lapsia liikkumaan sekä sisällä että ulkona. Nukkarihuoneessa meillä käytössä liikuntavälineistöä lasten vapaassa käytössä, siellä myös huomioitu, että on tilaa ympärillä niitä käyttäjä

SAARNIT

- Taukoliikunnan lisääminen, liikuntaleikit muun toiminnan ohessa
- Liikunnan havainnointilomake täytetään
- Liikuntasalivuorolla suunnitellaan myös omaehtoista liikuntaa lasten kanssa. Lapsi keksii, millaista liikuntaa hän haluaa ja mitä välineitä hän tarvitsee ja kenen kanssa.
- Osallistutaan kaikkiin liikuntatapahtumiin mitä on tarjolla.

KUUSET:

- Motoristen taitojen havainnointilomake käytössä ja se täytetään kaikkien lasten osalta ja taitojen kehittymistä seurataan. Havainnoista keskustellaan yhdessä tiimissä.
- Liikuntapusseja käytössä (loruliikunta, keho kortit, erilaiset liikkumiset, mielikuvaliikunta), ruokalorut
- Hyödynnetään alakäytävää lasten liikkumisessa
- Oma liikuntasalivuoro keskiviikkoisin ja iltapäivän vuoro joka toinen maanantai
- Osallistutaan tarjolla oleviin liikuntatapahtumiin
- Talvella luistelua (jäähalliin varattu vuorot tammikuulle Lehmuksille) ja hiihtoa omalla pihalla (sovitaan ladun ajaminen omaan pihaan kaupungin kanssa)
- Kuvatuki ruokailuissa lapsille
- Esitetään lasten kanssa yhdessä Mamsellille toiveita
- Ohjataan lapsia ottamaan itselleen sopiva annoskoko ja huomioidaan erityisruokavaliot
- Harjoitellaan rentoutumaan
- Lehmusten lapsilla omat jumppapussit ja ennen ohjattua jumppaa vaihdamme liikuntavaatteet

TAMMENTERHOT:

- Jumppasali varattu ryhmän käyttöön perjantaisin. Käytämme varausta säännöllisesti. Jumpassa harjoitellaan motorisia perustaitoja ja tarjoamme mahdollisuuden myös vapaaseen liikkumiseen.
- Havainnoimme lasten motorisia taitoja ja kirjaamme havainnot havainnointilomakkeeseen.
- Käytämme Pedapuun jumppakortteja, liikuntaleikkikortteja, ym. Valmista materiaalia toiminnassa.
- Ulkoilussa aikuinen mukana lasten liikkumista lisäävissä leikeissä.
- Ruokailussa mahdollistamme erilaisten ruoka-aineiden maistamisen. Harjoitellaan ottamaan ruokaa sopivasti. Käytämme kuvatukea apuna.
- Yhdessä harjoitellaan terveyden ja turvallisuuden liittyviä asioita arjessa.

KASTANJAT

- Viikoittainen jumppasalivuoro (juhlasali), jota käytetään myös säännöllisesti
- Motoristen taitojen havainnointilomake käytössä
- Opitaan ja harjoitellaan uusia asioita liikunnan keinoin sekä sisällä että ulkona
- Kannustetaan ruokailussa maistamaan kaikkea positiivisella asenteella, lapsen tarpeet huomioiden

KVK:

- Viikottainen jumppavuoro juhlasalissa
- Ulkoilemme päivittäin (säävaraus)
- Ruokailussa kannustetaan maistamaan kaikkea tarjolla olevaa ruokaa
- Kuivaksi opettelua
- Annamme lasten itse yrittää ja kokeilla, autamme ja toimimme yhdessä käsi kädessä

Katajat

- Maanantaisin omat liikuntasalivuorot molemmille ryhmille (Marjat ja Kukat)
- Syksyllä täytetään motoristen taitojen lomake
- Aamupäivän ulkoilun aikaan jokin ohjattu liikuntaleikki ryhmälle
- Uintiviikko tammikuussa
- Erkkikärry hyödynnetään, kun se tulee kouluun
- Retkiä tehdään lähiympäristöön säännöllisesti, ainakin kerran lukuvuodessa isompi eväsretki
- Koko kampusalueen hyödyntäminen liikunta- ja leikkipaikkana
- Omatoiminen sisä- ja ulkoliikunta/leikkivälineiden käyttö sallitaan, aikuinen valvoo
- Liikuntahetkien videointi 2 kertaa lukuvuodessa
- Opetetaan lapsille ruokailuun liittyviä hyviä tapoja, kannustetaan maistamaan ja harjoitellaan sopivan annoskoon ottamista
- Liikuntayhdyshenkilömme on Heidi Säkkinen

Kuusamat ja Vaahterat

- Jumppavuoro molemmilla ryhmillä tiistaina juhlasalissa
- Motoristen taitojen havainnointilomakkeet täytetään
- Talvella käydään luistelemassa ja hiihtämässä
- Retkiä tehdään säännöllisesti metsään, lähileikkipuistoihin sekä kampusalueen lähelle/jokirantaan
- Ruokailuissa kannustetaan lapsia maistamaan ainakin pikkuisen kaikkea ja opetellaan itse ottamaan ruokaa linjastolta oikea määrä, jotta ei tule ruokahävikkiä.

OPPIMISEN ALUEET

KIELTEN RIKAS MAAILMA

- Lasten kanssa puhutaan lapsen ikätason mukaisesti; lasta kuunnellaan ja heidän kanssaan keskustellaan.
- Lapsille luetaan kirjoja joka päivä.
- Satujen lukeminen kuvien (asioiden nimeäminen) ja tekstin kautta.
- Kuvien käyttö puheen apuna; erilaiset tukimateriaalit esim. S2, KieliPeda, Kummi3, Lauran päivä, Pienten kielireppu, RepunTakanassa. Teamsiin koottu kieli- ja kulttuurityössä käytössä olevia toimintamalleja ja materiaaleja. (Teams -> Kaikki tiimit -> Kieli ja kulttuuri varhaiskasvatus)
- Kieli- ja kulttuurityön yhdyshenkilö Heli Juntunen, varalla Teija Määttänen
- Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten tukena käytetään muun muassa kuvia, tukiviittomia, eleitä ja ilmeitä sekä esimerkiksi videointia. Ympäristöä kuvitetaan. Käännösohjelmia käytössä.
- Päiväkodissa käy syksyn 2023 aikana varhaiskasvatuksen kieli- ja kulttuuriopettajat Veera Hyvönen ja Marika Kuvaja seuraavasti: 18-19.9 Koulukatu, 21-22.9 Pihlajat & Jalavat, 25-27.9 Vaahterat & Kuusamat, 2-4.10 Kuuset ja Tammenterhot, 5-9-10 Katajat ja Kastanjat, 10-12.10 KVK, 30.10-1.11 Saarnit
- Lasta rohkaistaan käyttämään omaa äidinkieltään ja tuetaan lapsen mahdollisuutta leikkiä toisten oman kielisten kanssa yli ryhmärajojen.
- Lapsen kielen ja kulttuurin tukemisesta sovitaan yksilökohtaisesti lapsen vasussa. Kielenkehitystä havainnoidaan ja arvioidaan säännöllisesti.
- Hyvän huomenen toivotukset laitetaan esille päiväkodin eteiseen lasten omalla kielellä.
- Kirjaston hyödyntäminen (esim. kirjepaketit ryhmään). Kajaanin varhaiskasvatus ja kirjasto ovat laatineet yhteistyösuunnitelman, joka löytyy Intrasta (muut ohjeet)
- Silmun kulttuuritarjonnan hyödyntäminen, kulttuurilaitosten tarjonnan hyödyntäminen

SILMU

- Sanojen maistelu, kielellinen hassuttelu ja ihmettely
- Puhekuplat, hassut lauseet, elävöitetty kirjallisuus, rakenteilla lasten tekstiseinä eri kielillä ja aiheilla
- HIPPA-lukutoukka maskottina
- Huomioidaan TAYV kirjavalinnoissa
- Porinapiirit ja kuunteluharjoitukset
- Kielenkehityksen havainnointia ja ajantasaisen kirjallisuuden lukeminen ja tiedon-saanti

PIHLAJAT JA JALAVAT

- Olemme hyödyntäneet kieli- ja kulttuuriopettajien materiaalia
- Otamme huomioon eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset esimerkiksi toivottamalla hyvää huomenta lapsen omalla kielellä. Ryhmätilassa esillä lapsen omalla kielellä muutamia virkeitä, joita aikuinen voi käyttää
- Lapsi saa puhua omaa kieltään, käytämme mm. Sayhi-sovellusta, jonka kautta lapsi voi kertoa asiansa

SAARNIT

- Englannin kielimaistiais vuosisuunnitelma otetaan käyttöön.
- Kummi3 ohjelmaa käytetään
- Tutustumme Lehtikankaan kirjastoon
- S2 lapsen kanssa otetaan käyttöön tukimateriaalit.

- Äänestämme mitä kirjaa luetaan satutuokiolla.
- Lasten kanssa keskustellaan paljon ja kannustetaan miettimään ratkaisutapoja myös itse.

KUUSET:

- Kirjat ovat lasten saatavilla ja niitä katsellaan yhdessä ja luetaan yhdessä. Päivittäin unisatu.
- Lasten kielenkehitystä havainnoidaan ja arvioidaan arjessa ja havainnoista keskustellaan yhdessä tiimissä. Kielipedamateriaali käytössä
- Ryhmän ympäristö on kuvitettu
- Mahdollistetaan leikkiminen yli ryhmärajojen eri kielisten lasten osalta esim. Ulkoiluissa (venäjän kieli)
- Toivotetaan hyvää huomenta lapsen omalla kielellä (venäjä)
- Kiekuyhteyshenkilö ryhmässä lokakuussa ja tiimipalaverissa marraskuussa
- Kirjapaketteja tilataan kirjastosta ryhmään ja vierailaan kirjastossa
- Hyödynnetään Silmun kulttuuritarjontaa

TAMMENTERHOT:

- Vahvistetaan kielellisiä taitoja loruttelemalla, laulamalla ja keskustelemalla. Toistoa tulee, kun esimerkiksi joka aamu laulamme samaa laulua.
- Sanoitamme jatkuvasti ympärillä olevia asioita, tapahtumia ja tunteita. Huomioimme lasten aloitteet, esimerkiksi lapsen osoittaessa jotakin, sanoitamme sitä.
- Luemme kirjoja. Kirjat ovat lasten saatavilla.
- Käytämme arjessa kuvatukea. Käytössä mm. Leikinvalintataulu.

KASTANJAT

- Luetaan ja tutkitaan ryhmässä olevia ja kirjastosta haettuja kirjoja.
- Kummi3-materiaali käytössä lukemisvalmiuksien arviointiin ja kehittämiseen
- Käytetään kuvia kielellisten taitojen tukena esim. kuvitettu päiväjärjestys, leikinvalintataulu, kuvitetut tehtävöohjeet, pikapiirtäminen.
- Saduttaminen eri tehtäväprojektien yhteydessä
- Englannin kielimaistiaiset viikoittain
- Kielipeda-arviointi tehty lokakuussa, jonka pohjalta S2-lasten "kieliympäristöä" kehitetään toimintakauden aikana

KVK:

- Esineiden ja asioiden nimeäminen ja sanoittaminen
- Kirjojen lukeminen ja katselu
- Lorut, laulut
- Perushoitotilanteiden hyödyntäminen
- Aikuisen vuorovaikutus jokaisen lapsen kanssa

Katajat

- Lasten kanssa keskustellaan paljon, erityisesti aamupiirillä ja lastenkokouksissa
- Kirjoja luetaan, lorutellaan

-Kummi3 kielen kehityksen arvioinnin välineenä

-Kommunikaatio-ohjaajan konsultointikäynti ryhmässä lokakuussa ,kuvakommunikaatiokansion käyttöön perehdytys

-Kieku- ohjaajat Marika ja Veera ryhmässä lokakuussa, palaute hyödynnetään

-Lapsille terapiakaveri-lupalomakkeet

-Englannin kielen säännölliset maistelutunnit, englanninkielisiä kirjoja on luettavaksi ryhmässä

-Kuunnellaan lauluja eri kielillä, erityisesti ryhmän lasten kotikielisiä. Etsitään kirjastosta kirjoja myös.

-s2 -lapsille Lauran päivä-tuokiot

-s2 lapsille suomen kielen testaus syksyllä

Kuusamat ja Vaahterat:

- Kieku -työparin ohjeita otetaan käyttöön
- Kirjojen lukeminen ennen nukkariin menoa joko itse tai aikuisen lukemana
- Nukkarissa aikuinen lukee kirjaa n. 20-25 minuuttia.
- Kielipeda ja KPL materiaali käytössä
- Lapsille sanoitetaan tilanteita ja asioita varsinkin s2 lapset huomioon ottaen.
- Kirjastokäynnit, kirjojen lainaamiset ja valmiiden kirjapakettien hyödyntäminen
- Kielinupun laulut ja loruttelu

OPPIMISEN ALUEET

MINÄ JA MEIDÄN YHTEISÖMME

- Yhteiset säännöt sovitaan yhdessä lasten kanssa ja laitetaan nähtävillä kuvin tai muutoin havainnollistettuna.
- Tutustutaan lähiympäristöön ja osallistutaan eri tapahtumiin.
- Vietetään perinteisiä juhlapäiviä päiväkodilla, suomalaisuuteen tutustuminen.
- Katsomuskasvatuksen yhteiset ohjeet löytyvät Intrasta.
- Eri kulttuureihin tutustuminen tableteilla ja vierailijoiden avulla.
- Eri yhteisöjen kanssa tehtävä yhteistyö, kuten Arvola-koti
- Autamme toisiamme arjen tilanteissa – kaikki lapset ovat meidän lapsiamme.
- Kiinnitetään huomiota siihen, mitä, miten ja missä aikuinen puhuu lapselle, huoltajille, työkaverille ja muille yhteistyökumppaneille.

SILMU

- Me-henki sekä lasten että aikuisten kesken
- Juhlimme myös lasten toivejuhlia
- Yhteisvastuuta lipan kanssa

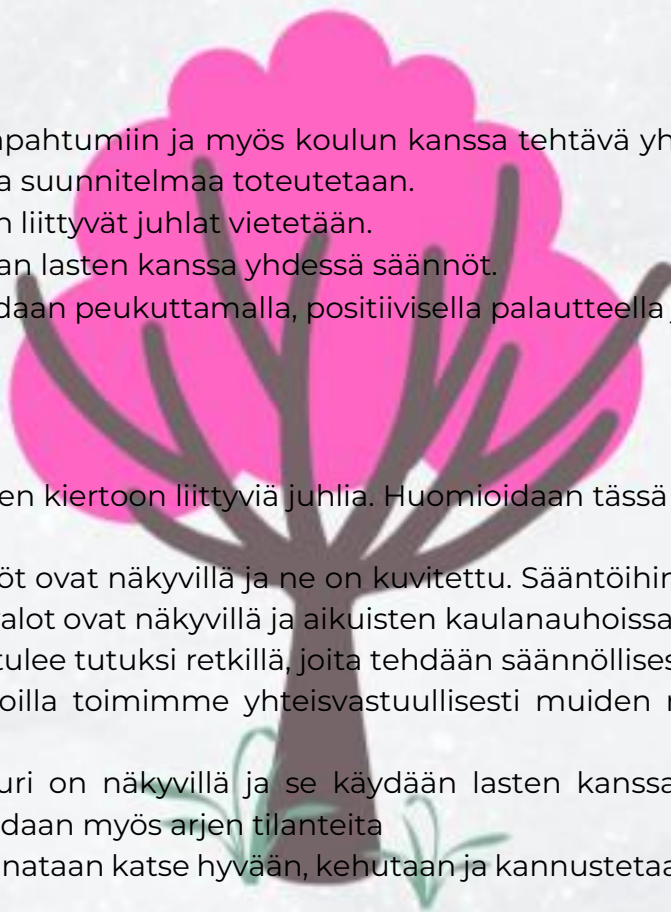
SAARNIT

- Osallistutaan tapahtumiin ja myös koulun kanssa tehtävä yhteistyö tärkeää. Koulun kanssa laadittua suunnitelmaa toteutetaan.
- Vuodenkiertoon liittyvät juhlat vietetään.
- Syksyllä laaditaan lasten kanssa yhdessä säännöt.
- ME henkeä luodaan peukuttamalla, positiivisella palautteella ja kannustamisella.

KUUSET:

- Vietetään vuoden kiertoon liittyviä juhlia. Huomioidaan tässä perheiden erilaiset katsomukset.
- Ryhmän säännöt ovat näkyvillä ja ne on kuvitettu. Sääntöihin palataan arjen eri hetkissä. Liikennevalot ovat näkyvillä ja aikuisten kaulanauhoissa.
- Lähiympäristö tulee tutuksi retkillä, joita tehdään säännöllisesti.
- Ulkona ja aterioiden toimimme yhteisvastuullisesti muiden ryhmien työntekijöiden kanssa
- Päivän struktuuri on näkyvillä ja se käydään lasten kanssa läpi päivittäin. Lasten kanssa ennakoitaan myös arjen tilanteita
- ME-henki; suunnataan katse hyvään, keuhutaan ja kannustetaan niin lapsia, kuin aikuisetkin toisiaan

TAMMENTERHOT:

- Ryhmän aikuisilla on yhteiset pelisäännöt. Toimimme kaikkien lasten kohdalla johdonmukaisesti, kaikille lapsille samat säännöt. Käytössä Pedapuun kortit jokaisella aikuisella avainkaulanauhassa.
- Kiusaamisen suhteen ryhmässämme on nollatoleranssi. Puutemme välittömästi kiusaamiseen. Käytämme kuvatukea ristiriitojen ratkaisemiseksi.
- Tutustumme ryhmässä eri kulttuurista tulevien juhliin/tapahtumiin. Huomioimme toiminnassa eri kulttuurit ja järjestämme vastaavaa toimintaa.
- Vierailemme mm. Kirjastolla, taidemuseolla, ym. Lähialueen paikoissa mahdollisuuksien mukaan. Pyrimme osallistumaan lapsille tarjottavaan toimintaan.
- Päiväjärjestys kuvitettuna lasten nähtävillä ja se käydään aamupiirillä läpi. Tarvittaessa voidaan palata katsomaan, mitä tapahtuu seuraavaksi.
- Tervehdimme kaikkia lapsia, huoltajia, työkavereita ja muita yhteistyökumppaneita, kuten Mamsellin työntekijöitä. Huomioimme toiminnassamme muiden ihmisten huomioimisen mm. siivoamalla jälkemme ja olemalla ystävällisiä. Vaadimme tätä myös lapsilta.
- Mediakasvatusta tulee arjessa, kun näemme tuttuja logoja, luemme kirjoja, katsomme iPadilta videoita, pelaamme oppimisleikkejä, etsimme tietoa, ym.

KVK:

- Huomioidaan juhlat ympäri vuoden
- Harjoitellaan leikkimään yhdessä, jakamaan leluja, odottamaan omaa vuoroa, noudattamaan sääntöjä...
- Retkeillään lähiympäristössä ja kaupungin alueella mahdollisuuksien mukaan
- Autamme ryhmärajojen yli toisiamme
- Ulkona toimitaan yhteisvastuullisesti muiden ryhmien aikuisten kanssa

KASTANJAT

- Ryhmän säännöt on laadittu heti esiopetuksen alettua. Säännöt ovat luokassa esillä myös kuvitettuna.
- Huomioidaan kalenterivuoden juhlapäivät ja niihin liittyvät perinteet. Tutustutaan s2-lasten kulttuuriin ja juhlatapoihin.
- Syntymäpäiviä juhlietaan synttärisankarin toiveiden mukaan. Lapsi saa kotiin täytettäväksi synttärifaastattelun, johon hän vanhempiensa kanssa kirjaa toiveita.
- Kannustetaan lapsia auttamaan toisiaan

PIHLAJAT JA JALAVAT

- huomioidaan kalenterivuoden juhlat toiminnassamme
- Osallistumme eri tapahtumiin
- Autamme toisiamme myös yli ryhmärajojen

Katajat

- ryhmän yhteiset säännöt luodaan lasten palaverissa heti toimintakauden alussa
- lapset keksivät itse pienryhmälleen nimen
- juhlapäivät ja kulttuuriset merkkipäivät sekä vuodenajat huomioidaan toiminnassa
- osallistumme talon tapahtumiin

- osallistumme kaupungin tapahtumiin, esim Seppälän maalaismarkkinat
- syntymäpäivät juhlitaan , sankarille onnittelulaulu, posteljooni-laulu ja aarrearkusta tarra
- eri kulttuureihin tutustuminen tietokoneen ja kirjojen avulla; laulut, kuvat ja muu tietous
- koko kylä kasvattaa –asenne. Huolehdimme myös muiden ryhmien lapsista, erityisesti Saarnien ja Kastanjien lasten hoito yhteisvastuullisesti ja iltapäivän ulkoilu 16.30 eteenpäin koko talon lapset

Kuusamat ja Vaahterat

- Ryhmät luoneet syyskauden alussa omat sääntönsä yhdessä lasten kanssa.
- Syntymäpäivät ja erilaiset juhlapyhät juhlitaan, mutta huomioidaan eri katsomukset toiminnan järjestämisessä.
- Yhteisvastuu lapsista koko talon kesken aina tarvittaessa ja varsinkin iltapäiväulkouudessa
- Päivästrukturi on kuvitettu ja käydään läpi aamupiiirillä
- Opetellaan toistemme positiivista kohtaamista ja kaikkien tervehtimistä. Aikuinen toimii esimerkkinä lapsille.

OPPIMISEN ALUEET

TUTKIN JA TOIMIN YMPÄRISTÖSSÄNI

- Retkeillään lähiympäristössä (metsät, kaupat, nähtävyydet, puistot, kaupunki ym.) ja linja-auto ajelut -> Elämysten antaminen.
- Retkisuunnitelmat tehdään aina.
- Rohkaistaan ja opetetaan lapsia huomaamaan ja havainnoimaan ympäristöä ja oppimaan siitä.
- Vuoden aikojen havainnoiminen
- Kierrätysmateriaalien käyttö esim. askartelussa ja kierrätyksen huomioiminen ja siitä keskusteleminen.
- Liikennekäyttäytyminen, luontotietoisuus, liikkuminen eri ympäristöissä.
- Ryhmässä liikkuminen ja toimiminen, hyvä käyttäytyminen ja turvallisuus
- Ruuan sopivasta määrästä keskustellaan lapsikohtaisesti. Hävikkiä seurataan niin päiväkodin kuin Mamselinkin osalta.
- Esiopettajat ja koulun 2. luokan opettajat sekä päiväkodin johtaja ja rehtori tapaavat säännöllisesti yhteistyön merkeissä.
- Tehdään yhteistyö suunnitelma. Eskariin tutustuminen Viskareilla– eskarivierailut keväällä
- Lasten syntymäpäivissä suositaan aineettomia lahjoja, esim. lapsen toiveen mukaisia lauluja tai leikkejä herkkujen sijaan.

SILMU

- Kierrätysmateriaaleja aktiivisesti käytämme. Erytyssopimus Entringin kanssa
- Tehostetusti kierrätetään lasten kanssa
- Vuodenkierto

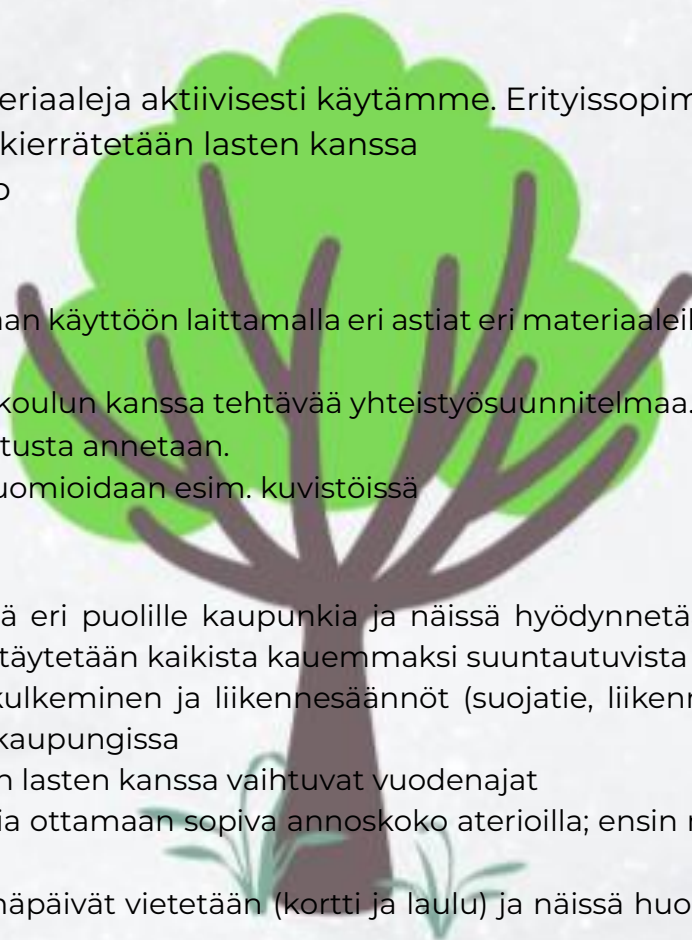
SAARNIT

- Kierrätys otetaan käyttöön laittamalla eri astiat eri materiaaleille ja opetetaan se myös lapsille.
- Noudatetaan koulun kanssa tehtävää yhteistyösuunnitelmaa.
- Liikennekasvatusta annetaan.
- Vuodenajat huomioidaan esim. kuvistoissa

KUUSET:

- Tehdään retkiä eri puolille kaupunkia ja näissä hyödynnetään koulutakseja. Retkisuunnitelmat täytetään kaikista kauemmaksi suuntautuvista retkistä
- Liikenteessä kulkeminen ja liikennesäännöt (suojatie, liikennevalot) tulevat tutuksi kävelyretkillä kaupungissa
- Havainnoidaan lasten kanssa vaihtuvat vuodenajat
- Ohjataan lapsia ottamaan sopiva annoskoko aterioilla; ensin maistellaan ja sitten voi ottaa lisää
- Lasten syntymäpäivät vietetään (kortti ja laulu) ja näissä huomioidaan myös perheiden katsomus

TAMMENTERHOT:

- Tutustumme vuodenkiertoon. Huomioimme eri vuodenaikoihin liittyvät piirteet, keskustelemme niistä. Askartelemme vuodenaikoihin liittyviä askarteluja, käytämme kirjallisuutta, lauluja ja loruja hyödyksi.
- Retkeilemme luonnossa ja lähiympäristössä. Opettelemme liikennesääntöjä ja yhdessä liikkumista. Havainnoimme ympäristöä.
- Tutustumme kestäväan kehitykseen ja toteutamme sitä arjessa. Esimerkiksi käsien pesussa juoksevan veden valuttamisen minimointi, paperin käyttö, askartelussa hyödynnämme kierrätysmateriaalia ja luonnosta löytyviä materiaaleja.
- Tutustumme eri ammatteihin ja pyydämme esimerkiksi erilaisia ajoneuvoja tulemaan päiväkodille lasten ihmeteltäväksi.
- Matemaattisia taitoja vahvistamme havainnoimalla ympäristöä; lukumäärät, muodot, avaruudellinen hahmottaminen, luokittelu, ym. MultiLink-palikoiden avulla harjoittemme määriä, värejä ja harjoittelemme mallin mukaisesti rakentamista.
- Ratkaistaan ongelmia yhdessä.
- Yhdessä pohdimme teknisiä ratkaisuja, etsimme vastauksia, tutustumme erilaisiin tietoteknologisiin laitteisiin.

KVK:

- Retkeillään lähiympäristössä ja kaupungilla mahdollisuuksien mukaan
- Ympäristön ja esineiden tutkiminen ja ihmetteleminen
- Synttäreitä vietetään kortin ja laulujen kera yhdessä

Pihlajat ja Jalavat

- Retkeillään mahdollisuuksien mukaan lähiympäristöön
- Hyödynnetään kierrätysmateriaaleja askartelujen teossa
- Kaikkien lasten syntymäpäivät vietetään, lauletaan onnittelulaulu ja annetaan kortti. Huomioidaan myös kesällä syntyneet lapset, joiden synttärit juhlitaan etukäteen touko-kesäkuussa.

KASTANJAT

- Tehdään retkiä lähiympäristöön säännöllisesti (lähimetsä, leikkipuistot, kaupunki). Hyödynnetään myös koulutakseja kulkemisessa
- Yhteistyösuunnitelma alkuopetuksen kanssa on tehty ja yhteistyötä oman kummi-luokan kanssa tehdään kuukausittain

Katajat

-Tutustumiskävely Kampuksella syksyllä

-Liikenteeseen ja sen sääntöihin , liikennemerkkeihin ja turvallisuuteen perehdymme kävelemällä lähiympäristössä. Kynätehtäviä aiheesta tehdään myös. Osallistuminen Turvaa Te-
naville tapahtumaan syyskuussa.

-Retkisuunnitelma tehdään kun poistumme kampukselta.

-Taksikyydit pyrimme saamaan koulukuljetusten väliin Vekalta. Hyödynnämme liikkumisessa myös kaupungin reittiliikenteen busseja.

-Leikimme ja opimme lähimetsässä ja kampusalueella. Mm. Metsämatikka ja liikunta ja eläinleikki

Kuusamat ja Vaahterat

- Lähiretkeilyä paljon --> kampusalueen ulkopuolelle suuntautuvista retkistä tehdään aina retkisuunnitelmat
- Liikennemerkkibongausretki tehty syyskuussa ja osallistuttu liikenneviikkoon hyödyntämällä Liikenneturvan materiaalia.
- Käytämme mahdollisimman paljon kierrätys- ja luonnonmateriaaleja askarteluisamme
- Synttärit vietetään erilaiset katsomukset huomioon ottaen
- Vuodenaikoihin tutustutaan mm. loruissa, lauluissa, askarteluissa, retkillä.

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

AJATTELU JA OPPIMINEN

Näin toimimme + tarkennus tiimiin

- Lasten aloitteet ja kiinnostuksen kohteet ovat toiminnan perustana. Esim. projekti lasten kiinnostusten kohteista lähtevästä teemasta. Aikuinen mahdollistaa tilat, ajan, materiaalit, välineet jne. <- havainnointi ja havaintojen dokumentointi on perustana sille, että lapsen kiinnostuksen kohteet selviävät.
- Aikuisen on oltava tietoisesti läsnä lasten toiminnassa jatkuvasti -> mahdollistaa lapsen ajattelun ja oppimisen kehittymisen.
- Lapsen yksilöllinen oppimistaso tulee huomioida toiminnassa.
- Kuunnellaan lasta ja vastataan lasta askarruttaviin kysymyksiin sekä rohkaistaan omaan ajatteluun.
- Vastavuoroinen aito kontakti lapseen; läsnäolo ja kuuntelu
- Kuvia käytetään ryhmien toiminnan tukemisessa

Pihlajat ja Jalavat

- Toimitaan pienryhmissä, jotta aikuisen on helpompi havainnoida ja huomioida lapsia, ja lasten on helpompi osallistua, vaikuttaa ja päästä esille.
- Hyödynnetään lasten kiinnostuksen kohteita oppimismotivaation ylläpitämiseksi ja innostamiseksi.
- Pohditaan yhdessä vastauksia lapsia askarruttaviin kysymyksiin, ihmetellään yhdessä, etsitään tietoa yhdessä

SAARNIT

- Kuvia hyödynnetään, että lapsi ymmärtää ja tulee ymmärretyksi.
- Ristiriitatilanteissa Pisarapuuttumisen malli otetaan käyttöön.
- Lasten toiveita ja ajatuksia kuunnellaan ja toteutetaan niitä mahdollisuuksien mukaan

KUUSET:

- Toimitaan pienryhmissä (Tuomet ja Lehmukset) ja pienryhmätkin vielä toimivat pienryhmissä
- Porrastetaan liikkumista
- Kuvat käytössä
- Kuunnellaan lasten toiveita ja suunnitellaan toimintaa niiden pohjalta
- Huomioidaan lasten kaikenlaiset tunteet
- Ihmetellään ja pysähdytään tutkimaan yhdessä

TAMMENTERHOT:

- Ollaan läsnä arjessa, vastataan lasten aloitteisiin, lähdetään leikkiin mukaan, ihmetellään asioita yhdessä.
- Lapsia kannustetaan ja opetetaan kannustamaan muita. Ollaan iloisia onnistumisista.

- Lapsia rohkaistaan kysymään ja kyseenalaistamaan. Pohditaan yhdessä ratkaisuja, kannustetaan sinnikkyteen. Käytämme peukkua, hymyä ja kuvatukea. Kehumme lapsia.
- Ohjaamme lapsia huolehtimaan tavaroistaan, siivoamaan jälkensä, huomioimaan toiset.
- Ryhmä on jaettu kahteen pienryhmään. Lisäksi toiminnan ajaksi jaamme pienryhmän kahteen, jolloin yhdellä aikuisella on toiminnan aikana vähemmän lapsia ja näin jokainen lapsi saa tarvitsemaansa apua ja tukea. Porrastamme toimintaa.

KVK:

- Kuvien hyödyntäminen arjessa
- Annetaan mahdollisuus yrittää itse
- Tuetaan lasten oppimista ja omatoimisuutta huomioiden herkkyyksikaudet
- Pienryhmätoimintaa mahdollisuuksien mukaan
- Kiinnostusten kohteiden huomioiminen
- Tutkitaan yhdessä

KASTANJAT

- Havainnoidaan lapsia ja kysellään heidän toiveitaan. Suunnitellaan toimintaa yhdessä.
- Annetaan aikaa lasten kysymyksille ja ihmettelyn aiheille. Etsitään vastauksia yhdessä.
- Opitaan ja harjoitellaan uusia asioita pienryhmissä, erilaisten oppijoiden tarpeet huomioiden

Katajat

-Keskustellaan lasten kanssa, pysähdytään kysymysten ja kuulumisten äärelle, luodaan kii-reettämyyden tuntu

-Lasten kokouksissa yhdessä lasten kanssa tartutaan ajankohtaisiin aiheisiin, mietitään ratkaisuja ongelmiin, tehdään suunnitelmia toimintaan ja kysytään mielipiteitä

-kannustamme lapsia omatoimisuuteen ja ratkomaan myös arjen ongelmia ensin itse. Aikuinen auttaa eteenpäin. Pyrkimys loogisen ajattelukulun harjaannuttamiseen.

-Kuvatuki käytössä koko ryhmässä ja sitä erityisesti tarvitseville yksilöllisemmin.

Kuusamat ja Vaahterat:

- Pienryhmäjaot säännöllisesti, porrastaminen toiminnoissa
- Aikuinen läsnä leikeissä ja lähellä lapsia
- Aamupiirillä lapsilla mahdollisuus osallistua ja kertoa toiveitaan sekä kuulumisiaan

KULTTUURINEN OSAAMINEN, VUOROVAIKUTUS JA ILMAISU

Näin toimimme + tarkennus tiimiin

- Lapsella on turvallinen ja hyväksytty tunne ryhmässä.
- Huomioidaan lapsi yksilönä päivittäin, aikuinen sanottaa tunteita ja on läsnä tilanteissa, luo turvaa; lempeät ja kiireettömät kädet -> laskeudu lapsen tasolle
- Kiinnitetään huomiota siihen, mitä, miten ja missä aikuinen puhuu lapselle, huoltajille, työkaverille ja muille yhteistyökumppaneille.
- Avointa ja rohkeaa keskustelua siitä, miltä oma vuorovaikutus lasten kanssa eri tilanteissa näyttää/kuulostaa. Näitä kysymyksiä tulee käydä läpi ryhmien tiimikeskusteluissa säännöllisesti.
- Kuvia käytetään ryhmien toiminnan tukemisessa; tablettia hyödynnetään havainnoinnissa
- Tunnetaitojen opetteleminen (Askeleittain-ohjelma, tunnekortit ym. materiaali)
- Perinteet – kalenterivuoden tärpit!
- Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset näkyvät ryhmässä ja ryhmän toiminnassa

Pihlajat ja Jalavat

- Huomioidaan eri kieli – ja kulttuuritaustaiset lapset sanomalla aamupiirillä hyvää huomenta lasten omalla äidinkielellä. Aamupiirilaulu lauletaan suomen lisäksi ryhmän lasten omalla äidinkielellä
- Käytetään tukiviittomia arjessa
- Ryhmän seinällä on kirjoitettuna s2-lapsen oman äidinkielen sanoja ja fraaseja toiminnanohjauksen tueksi
- Kuvat käytössä puheen tukena
- Hyödynnetään ensin sitten - kuvatukea
- Otetaan huomioon kalenterivuoden juhlat askarrellen, laulaen, lorutellen, leikkien teeman mukaisesti

KUUSET:

- Huomioidaan lapset yksilöllisesti aamulla hoitoon saapuessa ja iltapäivällä hoidosta lähtiessä
- Sanoitetaan ja nimetään tunteita arjen eri tilanteissa. Aikuinen on läsnä voimakkaissa tunnereaktioissa luomassa turvaa tunteen kokemiselle. Tunnekuvat käytössä ja kielinupun tunnelaulu tulee tutuksi. Sosiaaliset tarinat käytössä
- Kuvat käytössä
- Huomioidaan kalenterivuoden juhlat toiminnassa kunnioittaen perheiden toiveita ja katsomusta
- Huomioidaan toiset kulttuurit ja kielet arjessa, esimerkiksi toivottamalla hyvää huomenta lapsen omalla äidinkielellä

TAMMENTERHOT:

- Huomioimme ryhmässämme, että kaikki leikkii kaikkien kanssa. Kannustamme lapsia ottamaan leikkiin mukaan muitakin parhaiden kavereiden lisäksi.
- Vaadimme lapsilta ystävällisyyttä ja toisten huomioimista. Aikuiset toimivat esimerkkinä lapsille. Opetetaan hyviä tapoja.

- Harjoittelemmme toisen asemaan asettumista, tarkastelemaan asioita toisen näkökulmasta sekä ratkaisemaan ristiriitoja mm. Ilmaisun eri keinoin. Läsniä oleva aikuinen pystyy arjessa puuttumaan tilanteisiin ja ohjaamaan lapsia ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti.
- Huomioimme kalenterivuoden juhlät, tapahtumat, ym. Toiminnassamme. Myös eri kulttuuritaustasta tulevien kulttuuriperinteitä huomioidaan.

SAARNIT

- Eri kulttuuritausta tulevan lapsen huomioiminen niin ,että hän tulee ymmärretyksi ja saa onnistumisen elämyksiä. Apuvälineenä kuvat, englannin kieli jne.
- Keskustelut ja aikuisen sanoittaminen tärkeä osa lasten välisessä kanssakäymisessä.
- Vuoden kierto huomioidaan monin eri tavoin. Eri juhlapäivissä huomioimme eri uskonnosta tulevan toiveet.

KVK:

- Syli avoin kaikille
- Lapsen tasolla oleminen
- Kuvat käytössä
- Lasten erilaiset kulttuuriset taustat otetaan huomioon (tutustuminen eri kulttuureihin)
- Jokaiselle lapselle taataan mahdollisuus ymmärtää ja tulla ymmärretyksi (eleet, ilmeet)

Katajat

-lasta ja muita aikuisia kunnioittava tapa vuorovaikuttaa

-Auttaminen ja yhdessä tekeminen tärkeää, opetamme tätä myös lapsille, kannustamme auttamaan ja huomioimaan ryhmän muut lapset toiminnassa

-Opetamme lapsille hiljaista työskentelyä ja sen merkitystä, lapsille opetetaan äänen käyttöä ja sen säätelyä

Kuusamat ja Vaahterat

- Huomioidaan eri kieli – ja kulttuuritaustaiset lapset sanomalla aamupiirillä hyvää huomenta lasten omalla äidinkielellä.
- Lapset otetaan joka päivä iloisesti vastaan ja luovutetaan hakijoilleen henkilökohtaisesti lapsi huomioiden
- Sanoitetaan tilanteita ja lasten tunteita. Aikuinen mukana auttamassa lasta pääsemään vahvasta tunnetilasta eteenpäin.
- Kuvatuki käytössä tarpeiden mukaan ryhmässä

KASTANJAT

- Huomioidaan jokainen lapsi omana itsenään eskaripäivän aikana
- Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja leikeissä, arjen tilanteissa, tunnetaitohetkillä, satujen avulla. Ohjataan lapsia ratkaisemaan haastavia tilanteita myönteisin keinoin.

- Toivotetaan hyvät huomenet eri kielisten lasten omalla äidinkielellä aamukokoontumisella

ITSESTÄ HUOLEHTIMINEN JA ARJEN TAIDOT

Näin toimimme + tarkennus tiimiin

- Aikuisen esimerkki retkillä (liikennekäyttäytyminen, roskien kerääminen)
- Huoltajat pesevät lasten kanssa kädet tullessaan varhaiskasvatuspaikkaan
- Valvotaan ja ohjataan lapsia wc-käyttäytymisen yhteydessä, huom. käsienpesu!
- Lasten kanssa yhdessä sovitut säännöt ja turvataidot
- Ruokailuissa lapsen omatoimisuus, lapsi saa itse toimia omien taitojensa puitteissa aikuisen tuella

Pihlajat ja Jalavat

- Isommat lapset saavat olla linjastolla mukana, ja vaikuttaa siihen, millaisia annokset he haluavat syödä
- Lapset palauttavat itse astiat kärryyn
- Wc-käynneillä ohjataan omatoimisuuteen
- Ryhmässä on esillä lasten kanssa yhdessä sovitut säännöt
- Aikuinen toimii mallina

KUUSET:

- Lasten kanssa on yhdessä sovittu säännöt ja ne ovat kuvitettuna seinällä
- Aikuinen on lasten wc-käynneillä mukana ja tukemassa omatoimisuuteen. Wc:ssä ja käsienpesupaikoilla kuvitetut ohjeet toimintaan
- Pienimpien kanssa harjoitellaan pottailua ja kuivaksi oppimista
- Lehmusten lapset annostelevat itse ruokansa linjastolla. Aikuinen lähellä auttamassa ja ohjaamassa. Ruokailussa kuvatuki ja time timer käytössä
- Opetellaan liikkumista liikenteessä ja liikennesääntöjä retkien yhteydessä

TAMMENTERHOT:

- Lapsia kannustetaan omatoimisuuteen. Heitä autetaan ja kannustetaan pyytämään apua. Käytössä kuvatuki.
- Lasten kanssa harjoitellaan erilaisia taitoja, kuten pukemista, syömistä sekä henkilökohtaisesta hygieniasta ja omista tavaroista huolehtimista. Jokaisella lapsella on merkityt naulakkopaikat. Isompien kanssa harjoitellaan sopivan määrän ottamista, pieniltä kysymme kuvatuen/eleiden/sanojen avulla ja lapsi saa kertoa annoksen koon.
- Lasten kanssa keskustelemme heidän hyvinvoinnistaan; ruoan, levon, liikunnan ja mielen hyvinvoinnin merkityksestä. Harjoittelemme rentoutumista ja rauhoittumista, huomioimaan kylläisyyden, tunnistamaan janon, liikkumaan aktiivisesti sekä lepäämään nukkarissa.
- Opettelemme tunnistamaan ja sanoittamaan tunteita niin itsessä kuin muissa.

- Huomioimme toiminnassamme kehotunnekasvatuksen. Opetamme lapsille uimapukusäännön.
- Ryhmässä on erilaisia sääntöjä, kuten vessassa vessarauhaan liittyvät säännöt kuvitettuna. Opettelemme lasten kanssa huomioimaan toisia näiden sääntöjen avulla

SAARNIT

- Liikennekasvatusta annetaan ohjatuilla toiminnassa sekä retkillä. Osallistutaan liikennetapahtumaan.
- Kasvatuskeskusteluissa keskustellaan ruokailusäännöistä, vessakäyttäytymisestä jne. Näihin palataan tarvittaessa pitkin vuotta.

KVK:

- Turvallinen ympäristön huomioiva liikkuminen retkillä
- Tuetaan lasta omatoimisuuteen ikätaso huomioiden
- Harjoitellaan astioiden vientiä kärryyn
- Harjoitellaan syömään itse
- Vessa-asioiden opettelu
- Lelujen siivoaminen leikin jälkeen

Katajat

-lapselle opetetaan arjen taitoja jotta hän olisi mahdollisimman omatoiminen kouluun mennessään, lapsi on toimija. Omatoimisuuteen tuetaan opettamalla oikeita tapoja toimia turvallisesti.

-vastuutetaan lapsia huolehtimaan omista tavaroistaan ja tehtävistään, sekä ympäristön siisteydestä

- tunne- ja turvataitojen opettelu, käytössä Väestöliiton materiaali

-lapset saavat kulkea itsenäisesti esiopetustiloista ulos tai ruokalaan, jos aikuinen on vastaanottamassa. Samoin jotkut vanhemmat jättävät lapsensa kulkemaan aamulla itse pihalta eskariin. Viestin laittavat perään, jonka kuittaamme kun lapsi on saapunut paikalle.

Kuusamat ja Vaahterat:

- Lapset ottavat itse ruokansa linjastolta ja palauttavat astiat ruokailun jälkeen. Aikui- nen on lähellä auttamassa tarvittaessa ja muistuttaa lapsia sopivista ruokamääristä ja maistelemisen tärkeydestä.
- Tunnetaitoja harjoitellaan eri materiaalien avulla sekä arjen tilanteissa.
- Vessassa harjoitellaan myös omatoimisuutta ja oikeanlaista käsihygieeniaa. Keskus- tellaan vessarauhasta ja jokaisen oman kehon yksityisyydestä (Uimapukusääntö)
- Retkillä kerätään roskea esim. Metsästä.
- Harjoitellaan turvallista liikenteessä kulkemista ja liikenteen huomioimista

KASTANJAT

- Harjoitellaan retkillä ja vierailukäynneillä turvallista liikkumista sekä muiden ihmisten huomioimista

- Eskarikauden alussa on keskusteltu vessarauhan antamisesta ja vessassa käyttäytymisestä, koska vessoihin liikkuminen eri kerrosten välillä tapahtuu paljolti itsenäisesti, ilman aikuisen jatkuvaa mukanaoloa
- Ruokailussa harjoitellaan hyviä ruokapöytätapoja, ruokailuvälineiden käyttöä

OSALLISTUMINEN JA VAIKUTTAMINEN

Näin toimimme + tarkennus tiimiin

- Lapset mukaan toiminnan suunnitteluun (esim. kokous, kysytään kahden kesken, äänestys, jossa huomioidaan myös vähän ääniä saaneet vaihtoehdot)
- Tärkeää huomioida, että kaikkien lasten mielipide tulee kuulluksi
- Pienryhmätyöskentely joka ryhmässä.
- Huomioidaan lapsen ikä osallistumisessa (kuvia esim. lauluista ja leikeistä, josta voi valita mieleisen vaihtoehdon).
- Kuvien käyttäminen lasten osallistamisessa mm. maahanmuuttajalapsset ja lapset, joilla ei ole kieltä
- Aikuinen on aktiivinen ja aloitteellinen vuorovaikutussuhteessa lapseen.
- Kiinnitetään huomiota siihen, mitä, miten ja missä aikuinen puhuu lapselle, huoltajille, työkaverille ja muille yhteistyökumppaneille.
- Havainnointi ja dokumentointi lasten osallisuuden ja vaikuttamisen turvaamiseksi

Pihlajat ja Jalavat

- Lapset saavat kertoa kuvien avulla, mitä he tykkäävät ja haluavat tehdä päiväkodissa, ja asetetaan ne vihreälle ja punaiselle paperille. Otetaan lapsen valitsemista kuvista kuva ja laitetaan kasvunkansion väliin.
- Pienryhmätyöskentely käytössä

KUUSET:

- Pienryhmätoiminta käytössä
- Porrastetaan siirtymät, jotta jokainen voi saada äänensä kuuluviin jokaisessa tilanteessa.
- Toiminnassa hyödynnetään lasten toiveita ja mielenkiinnon kohteita
- Kuvitettu ympäristö, leikinvalinta taulut ja kuvat tukena leikeissä.
- Annetaan leikkirauha myös aikuisen ja lapsen väliseen leikkiin, ei häiritä aikuisia tarpeettomasti myöskään kesken ohjattujen tuokioiden
- Havainnoidaan lapsia päivittäin, päivittäiset havainnot kirjataan päiväkuulumislistaan tai vasun kansion väliin. Havainnoista keskustellaan yhdessä tiimin kanssa.

TAMMENTERHOT:

- Kohtaamme jokaisen lapsen arvostavasti, vastaamme lasten aloitteisiin, kuuntelemme heitä ja otamme mukaan toiminnan suunnitteluun.
- Lapset saavat leikinvalintataulun avulla valita leikkiä ja pyytää kaveria mukaan. Annetaan lapsille leikkirauha, tuemme pitkäkestoisen leikin rakentumista, osallistumme lasten leikkeihin. Mahdollistamme leikkien jatkumisen seuraavana päivänä.

- Havainnoimme lapsia ja suunnittelemme toimintaa lasten mielenkiinnon kohteiden ja esiin tulleiden ajatusten pohjalta.
- Oppimisympäristöä kehitetään lapsilta nousseiden ideoiden pohjalta. Leikki yli rajojen on sallittua (esim. Yhdistää legot ja kotileikki).

SAARNIT

- Leikkiä havainnoidaan ja keskustellaan siitä, mitä havainnoissa huomataan. Tätä käytetään myös lasten kanssa läpi esim. Pomottaako joku liikaa.
- Leikkitaulua käytetään leikin valinnassa
- Äänestetään asioista, jotta kaikkien mielipiteet tulee huomioiduksi.

KVK:

- Kuunnellaan ja havainnoidaan lasta
- Pienryhmät
- Yhteistyö vanhempien kanssa

Kuusamat ja Vaahterat:

- Pienryhmätyöskentely käytössä ja tiloja hyödynnetään mahdollisimmin laajasti
- Havainnoidaan lasten leikkiä ja ollaan myös mukana leikeissä
- Muistetaan leikin tarjoamisessa, ettei oleteta lapsen haluamaa leikkiä lapsen sukupuolenmukaisesti vaan muistetaan TAYV ja tarjotaan kaikille kaikkia leikkivälineitä myös aikuisten puheissa
- Lapset voivat käyttää leikinvalintataulua

KASTANJAT

-Toimintaa toteutetaan aamupäivisin kahdessa pienryhmässä.

-Aamukokoontuminen on ryhmän tärkeä rutiini

- Kuvatukea muokataan lasten tarpeita vastaavaksi, jotta myös s2-lasten osallisuus toteutuu vahvemmin

TIIMISOPIMUS

Tiimin nimi:

Tiimin jäsenet:

Tiimivastaava:

Tiimin varavastaava:

Miten varmistamme kaikkien tiimin jäsenten osallisuuden tiimissä/tiimipalaverissa?

Minkälaista on hyvä ja laadukas varhaiskasvatus?

Miten se mahdollistetaan/toteutetaan? Miten toimimme?

Tiimin jäsenten vastuualueet:

Tiimin jäsenten erityisosaaminen, jota voi hyödyntää tiimissä:

Tiimin käytännöt ja yhteiset pelisäännöt:

- tiedonkulku:
- palautteen antaminen:
- työnjako:
- huolien puheeksiotto:
- mistä asioista voimme päättää tiimissä/mistä asioista päättää päiväkodin johtaja?
- tiimin arjen toimintatavat ja päivästrukturi:
- muut sovitut asiat:

Miten tiimissä toimitaan konfliktitilanteissa?

Minkälaisia pelisääntöjä meillä on perheiden kanssa tehtävälle yhteistyölle?

Miten voimme tukea ja auttaa muita tiimejä? Minkälaista apua ja tukea toivomme muilta tiimeiltä meille?

Miten tiimissä ylläpidetään ja huolehditaan työhyvinvoinnista?

Mitkä ovat meidän tiimin vahvuudet?

Päivämäärä ja tiimin jäsenten allekirjoitukset

Tiimisopimuksen arviointisuunnitelma: